
THE LIBRARY OF CONGRESS
1800

PROF. DR. HEJLFRON

ENGLANDS KRIGSFØRELSE MOD DE NEUTRALE

NORDISKE FORFATTERES FORLAG — KØBENHAVN

ENGLANDS KRIGSFØRELSE MOD DE NEUTRALE

AF

PROF. DR. HEJLFRON

„The history of the present King of Great Britain is a history of repeated injuries and usurpations all having in direkt object the establishment of an absolute tyranny:“
(Declaration of Independence, 4. July 1776)

NORDISKE FORFATTERES FORLAG
KØBENHAVN 1918

S. L. Møllers Bogtrykkeri. København.

INDLEDNING.

Da England den 4. August 1914 erklærede det tyske Rige Krig, fremførte det tre Grunde, som tvang det til at gribe til Sværdet: Krænkelsen af Belgiens Neutralitet skulde hævnes, de smaa Nationer skulde forsvares og Verden skulde befries for den tyske Militarisme, som truede Freden. Nu efter mere end tre Aars Krig, er Storbritanniens sande Bevæggrunde blevet afslørede og klarlagt for hele Verden: den længe bestaaende Forstaaelse mellem Belgien og England er blevet konstateret ved Fundene i Brüssel; Grækenland er blevet og bliver stadig i den Grad brutalt behandlet af England, at Verdenshistorien ikke frembyder noget Sidestykke, Italien og Rumænien er blevet lokket og tvunget til Troskabsbrud; Holland og de skandinaviske Lande bliver undertrykt paa den skændigste Maade — og alt dette med det ene Formaal at tilintetgøre den forhadte og generende Konkurrent paa Verdensmarkedet.

Med Englands Fremgangsmaade overfor Tyskland beskæftiger disse Blade sig ikke. Mellem de to krigsførende Nationer maa Vaabnene og ikke Ord træffe en Afgørelse; og over Englands Skyld i den nu rasende Krig vil Dommen blive afsagt af Verdenshistorien, som er Verdensdommen.

Til England vender vi os ikke: vore Redegørelser er kun bestemt for de Folk, som endnu har holdt sig fjernt fra den egentlige Kamp, omend ogsaa de har maattet føle de dybere Virkninger af denne uhyre Styrkeprøve. Dem vil vi ved at samle og ordne Kendsgerningerne give et Spejlbillede af, hvorledes England, langt fra at tænke paa de Idealer, for hvilke det efter eget Sigende er traadt ind i Kampen, i hele denne Krigstid kun har haft et Maal: at befæste sin Magt paa Bekostning baade af sine Forbundsfæller og de Neutrale,

at ethvert Middel har været det ret og rigtigt, naar det gjaldt om at opnaa dette, og at det har forstaaet ved Vold og List at faa de neutrale Folk til at tjene sig. Naar disse klart forstaar, med hvilken brutal Hensynsløshed England har tvunget dem ind i Stillingen som Vasaller af det britiske Rige, naar deres Nationalstolthed og deres statslige Selvbevidsthed bliver vakt, saa vil de ogsaa finde Mod og Midler til snart at befri sig fra det uværdige undersaatlige Forhold.

Spørger man en Englænder, paa hvilket Grundlag England har udviklet sig til en Verdensmagt, saa vil han henvise til tre Hovedpunkter og for hvert af dem vil han anføre et Slagord, som er blevet berømt: til det samlede Folks endrægtige Sammenhold, naar det drejer sig om nationale Spørgsmaal: »Right or wrong, my country«; til dets Flaade, som behersker Verdenshavet og dets over hele Jorden fordelte Støttepunkter: »Britannia rules the wawes«; endelig til den Mulighed, der gives saavel den enkelte som hele Nationen til frit at bruge sine Kræfter uden at maatte taale Indgriben af ydre Magter: »My house is my castle«.

De Kendsgerninger, som vi i det følgende vil sammendrage forat betegne den stadig voksende Udvidelse af Storbritanniens Herredømme over de Neutrale, lader sig føre ind under disse tre Synspunkter og forklare ud fra Anvendelsen af disse Slagord, ganske vist en Anvendelse, der gør dem til Vrængebilleder.

Vi taler i det første Afsnit om Englands Indgreb i de neutrale Staters Selvstændighed og Uafhængighed, i deres *Suverænitet*. Aldrig har England, naar dets Modstander var svagere, af retslige Betragtninger ladet sig afholde fra at gøre Indgreb i fremmede Staters Højhedsrettigheder, og endnu den Dag i Dag gælde, som for hundrede Aar siden, den naive Indrømmelse, hvormed Lord Wellington forklarede det røveriske Overfald paa den danske Flaade i Aaret 1807: »England maatte blot udøve den Selvbevaringens Lov, som der ikke behøves lærde og indviklede Undersøgelser for at forsvare.« Men en saadan Fylde af Suverænitetskrænkelser, som England har begaaet i den nuværende Krig har det dog i sin i denne Henseende særdeles righoldige Historie endnu

aldrig begaaet i et saa kort Tidsrum. I stedse stigende Grad har England udvidet netop Ordet »Right or wrong, my country« derhen, at ethvert Middel, retfærdigt eller uretfærdigt, er anvendeligt til Storbritanniens Held og Fordel.

Det andet Afsnit belyser Englands Forhold til Grundsætningen *Havenes Frihed,* der siden Hugo Grotius' Tid gælder som en anerkendt Basis for Folkeretten, og som England netop i Krigens Begyndelse foregav at forsvare. Hvorledes har England indløst dette Løfte? Den stolte Sætning »Britannia rules the Wawes« har tabt meget i overbevisende Kraft, siden den mægtige engelske Flaade holdt sig skjult i en sikker Havn for de smaa tyske U-Baade, og siden den, ved det eneste alvorlige Sammenstød med de tyske Søstridskræfter i Skagerak, har lidt et Nederlag, ud fra hvilket Verdenshistorien engang i Fremtiden vil regne Nedgangen i det engelske Herredømme paa Søen. Nej, hin Sætning har mistet sin hidtidige Betydning. Amerikanernes Spot har ogsaa — da de endnu ikke var Englands Forbundsfæller — erstattet den med en anden, som langt bedre passer paa Englands nuværende Forhold: »Britannia waives the rules.« I Virkeligheden har Storbritannien tilsidesat Søfolkerettens i Aarhundrede bestaaende Regler, forsaavidt det passede med dets egenkærlige Planer og Hensigter. Jo videre Krigen skred frem, jo hurtigere fløj Retsgrundsætningernes Ballast over Bord, naar disse trykkede England i dets Forhold ikke alene overfor de Krigsførende, men ogsaa overfor de Neutrale. De kongelige Forordningers Rækkefølge — lige fra den principielle Anerkendelse af Londoner Søkrigsretserklæringen den 5. August 1914 og til dens fuldstændige Ophævelse i Juli 1916 — viser med forfærdende Tydelighed, hvorledes England glider længere og længere ned ad Retsbruddenes Skraaplan.

Det sidste Afsnit beskæftiger sig endelig med det Tryk og de Byrder, som er paalagt den neutrale Handel. Hvorledes har England ikke i tidligere Krige, i hvilke det ikke selv tog Del, skinsygt vaaget over, at dets Undersaatters Virksomhed i Verdenshandelen ikke i mindste Maade berørtes af den mellem andre bestaaende Krigstilstand. Saaledes har det gennemført Principet »My house is my castle« ogsaa i Verdens-

omsætningen. I den nuværende Krig har det nægtet de Neutrale en saadan Ret. Kun dets egen Handel skulde forblive uberørt — »business as usual« — hvad de tyske U-Baade ganske vist mente at turde lade upaaagtet; den neutrale Handel skulde derimod vise sig villig til at tjene Englands Krigsmaal. Med ægte engelsk Sejghed, Brutalitet og Hensynsløshed overfor de neutrale Folks Tarv, har Storbritannien bragt det til, at de engelske Konsuler og Agenter nu i alle neutrale Lande vilkaarligt skalter og valter, fører Opsyn med Handelen, uddeler Forskrifter og fastsætter Straffe for Overtrædelser af dem. England har forandret sit Valgsprog til »your house is my castle«.

Hvor længe vil de Neutrale finde sig i Englands egoistiske Adfærd? Hvornaar vil de blive sig det uværdige i deres Stilling bevidst, og stryge de Slavelænker af sig, som England har smedet dem i? Vi har ledsaget vort Skrift med en Sætning fra et verdenshistorisk Dokument, fra Amerikas forenede Staters Uafhængighedserklæring af 4. Juli 1776. Desværre har man i det Land, som engang med dette Dokument frigjorde sig for Englands Formynderskab, og som ved sin Magt og Storhed syntes kaldet til at være de neutrale Staters Fører, glemt alle de Begivenheder, som førte til Løsrivelsen fra den engelske Trældom. Under Indflydelse af de store Finansmænd og Krigsleverandørerne har Amerika heller ikke mere husket den Sætning, som gaar forud for det af os valgte Motto, og de Pligter, som deri faar deres Udtryk:

»Naar en lang Række af Misbrug og Usurpationer, der stadig forfølger det samme Maal og røber, at det er Hensigten at underlægge dem et absolut Despoti, er det deres Ret, er det deres Pligt at styrte en saadan Regering og skaffe nye Garantier for deres fremtidige Sikkerhed...«

I. AFSNIT.

ENGLAND OG DE NEUTRALE STATERS SUVERÆNITET.

Artikel 2 i den 13. Haager Overenskomst af 18. Oktober 1907, omhandlende de Neutrales Rettigheder og Pligter i Tilfælde af en Søkrig, bestemmer:

»Alle Fjendtligheder, der begaas af en Krigsførende Magts Krigsskibe paa en neutral Sømagts Søterritorium, heri indbefattet Konfiskering og Udøvelse af Visitationsretten, regnes for Krænkelse af Neutraliteten og forbydes absolut.«

England havde ved Verdenskrigens Udbrud endnu ikke ratificeret denne Overenskomst. Men dette er uden Betydning med Hensyn til dets Optræden overfor de neutrale Magter. Thi den anførte Artikel 2 gentager kun det selvfølgelige Paabud om Agtelse for fremmed Statsmyndighed. Den hviler iøvrigt paa Forslag af selve den britiske Delegerede, i hvis Udkast Artikel 2 lød saaledes:

»Tout belligérant est tenu de respecter les droits souverains d'un État neutre et de s'abstenir, dans le territoire d'un neutre, de tout acte qui, s'il était commis avec la permission expresse du Gouvernement neutre, constituerait un manquément de neutralité.«

(Enhver krigsførende Magt er forpligtet til at respektere en neutral Stats suveræne Rettigheder og paa den neutrale Magts Territorium eller Søterritorium at afholde sig fra enhver Handling, som, dersom den var begaaet med den neutrale Regerings udtrykkelige Tilladelse vilde være ensbetydende med Neutralitetsbrud).

Hertil erklærede den engelske Delegerede, Sir Ernest Satow i tredje Kommissions anden Underkommissions tredje

Møde: »Le projet de convention que la Délégation britannique a soumis à la Conference n'est qu'un résumé des règles que le Gouvernement britannique, en tant de neutre, se croit tenu d'observer en temps de guerre.« (Udkastet til den Konvention, som den britiske Delegation har forelagt Konferencen er kun et Resumé af de Regler, som den britiske Regering, i sin Egenskab af neutral, mener sig forpligtet til at overholde i Krigstid).

Den samme britiske Udsending fastslog samtidig Forholdet mellem de Krigsførendes Rettigheder og Pligter overfor de Neutrale med Sætningen: »Si nous voulons faciliter aux neutres l'accomplissement de leur devoirs et l'observation d'un règlement qui, en temps de guerre, restreint leur liberté d'action et entrave leur mouvement commercial, il nous incombe de reconnaître que *les belligerants sont tenus de respecter le pouvoir souverain des neutres. Pour avoir des devoirs à remplir les neutres n'ont pas moins des droits à faire respecter.*« (Hvis vi vil gøre det lettere for de Neutrale at opfylde deres Pligter og overholde et Reglement, som i Krigstid indskrænker deres Handlefrihed og hæmmer deres kommercielle Virksomhed, saa paahviler det os at erkende, at de Krigsførende er forpligtede til at anerkende de Neutrales Souverænitet. Selv om de Neutrale har Pligter at opfylde, har de i ikke ringere Grad Rettigheder, som maa respekteres).

Lad os se, hvorledes Storbritannien i Praksis har opfyldt den af dets Udsending forkyndte Pligt til Hensyntagen til de neutrale Staters Suverænitet.

A. *Krænkelse af neutralt Statsterritorium.*

Talløse er de Indbrud paa neutralt Søterritorium, som engelske Krigsskibe har gjort sig skyldig i. Det drejer sig her ikke om enkelte lejlighedsvise og i Overilelse begaaede Handlinger af berømmelsessyge Kommandanter, men om overlagte og systematisk gennemførte Hensynsløsheder. Theodore Roosevelt har i William Laird Clowes Værk »The Royal Navy, a history« bearbejdet den engelsk-amerikanske Krig

fra 1812 til 1814. Han nævner deri den engelske Fregat »Phoebe«s Optræden, da den i Kystterritoriet udfor Valparaiso lumskelig tilintetgjorde den for Anker liggende amerikanske Fregat »Essex«. Det er ganske betimeligt at bringe denne Begivenhed i Erindring med Henblik paa Affærerne »Dresden« og »Kaiser Wilhelm der Grosse«. Af disse to tyske Krigsskibe laa det første for Anker paa chilensk, det andet paa spansk Søterritorium. Begge blev beskudt af engelske Krigsskibe paa en Afstand, som det tyske Skyts ikke kunde række, skønt de britiske Skibskommandanter udtrykkelig var blevet gjort opmærksom paa, at de tyske Krigsskibe opholdt sig paa neutralt Omraade.

Disse to Heltegerninger har med Rette fremkaldt stor Ophidselse i Sydamerika og Spanien og vakt stormende Protester i de Lande, hvis Statshøjhed er blevet saaledes ignoreret. Men disse Tilfælde er kun de mest bekendte i den Række Suverænitetskrænkelser, som den britiske Flaade har gjort sig skyldig i overfor alle Lande. I de 9 Dage fra 30. Juni til 8. Juli har man erfaret følgende Overgreb fra britiske Krigsskibes Side alene paa norsk Søterritorium:

Den 30. Juni standsede en engelsk Krydser paa norsk Søterritorium ved Kyø Damperen »Markland« af Bergen. Samme Dag beslaglagde en maskeret engelsk Trawler den tyske Damper »Pallas«, efter at den ved Beskydning havde gjort den ude af Stand til at bevæge sig. Den tililende Hjælpekrydser »Victorian« fjernede fra »Pallas« ti værnepligtige Tyskere, men maatte paa Forlangende af et lille norsk Vagtskib, der kom til, udlevere baade dem og Skibet. Paa samme Tid blev den svenske Damper »Porius« tæt ved Bodø angrebet af en britisk Hjælpekrydser. Den 8. Juli visiterede et engelsk Krigsskib paa norsk Søterritorium den svenske Damper »Svartoen«. Mest bekendt er Affæren med den tyske Damper »Friedrich Arp«, der ligeledes den 8. Juli i den norske Vestfjord en Kvartmil fra Land blev sænket af Englænderne. Denne Begivenhed har vakt særlig Opmærksomhed. Dette har dog ikke forhindret Englænderne i nogle Dage senere paa samme Sted at kapre Damperen »Beilzin« af Lübeck.

Disse Affærer blev dog for meget af det gode selv for den

norske Presse, der som bekendt er engelskvenlig, og »Morgenbladet« i Kristiania bemærkede den 10. Juli 1915: Englænderne har med velberaad Hu og roligt Overlæg sat sig ud over de gældende Retsbestemmelser.« Paa Englænderne har disse Udtalelser fra Folket gjort lige saa ringe Indtryk som Diplomaternes formelle Protester. De føler sig som Herrer paa Havet og svarer paa Henvisninger til Folkeretten med Wilhelm III's berømte Udtalelse, at ved dens Side staar »le droit de canon«. Betegnende for denne Opfattelse af Englands Rettigheder og Pligter overfor de Neutrale er den aabenhjertige Tilstaaelse i »Morning Post« for 10. Januar 1916: Det er Storbritannien og ikke Tyskland, som er i en saadan Stilling, at det kan diktere dette eller hint. Thi Kontrollen paa Havet *udvider faktisk Englands og de Allieredes Grænser lige til Fjendens Kyster.*«

Overfor den uindskrænkede U-Baadkrigs Resultater turde denne Paastand dog vel ikke mere lade sig fastholde. Siden da udøver »in fact« ikke England, men Tyskland Kontrollen paa Verdenshavet.

Endnu i September 1917 begik Englænderne, de smaa Nationers Beskyttere, en uhørt og forsætlig Suverænitetskrænkelse, idet deres Krigsskibe beskød nogle tyske Patruljebaade og deres Besætninger, endnu efter at de første var blevet sat paa Grund og de sidste havde naaet dansk Jordbund. Ganske samme Fremgangsmaade anvendte engelske Krigsskibe nogle Uger tidligere paa hollandsk Søterritorium.

B. *Ringeagt for de neutrale Flag.*

I. Den engelske Regering indskiber planmæssigt bevæbnede Ledsagekommandoer ombord paa saadanne neutrale Koffardiskibe, som efter at have anløbet en engelsk Havn atter forlader denne. Som Grund til denne Foranstaltning angives, at man ønsker at vaage over Skibenes Kurs. I Virkeligheden benytter man sig af det neutrale Flag til at gøre Jagt paa tyske Undervandsbaade. Anføreren for den britiske Besætning overtager Kommandoen over Skibet, og i flere Tilfælde har han aabent erklæret, at dersom man fik en Undervandsbaad

i Sigte vilde han forsøge at sejle den i Sænk eller give den Grundskud. Naar man betænker, at enhver U-Baad — ogsaa udenfor den Del af Havet, der er spærret efter den uindskrænkede U-Baadskrigs Begyndelse — er berettiget til straks at tilintetgøre ethvert Handelsskib, som gør Tegn til Angreb eller yder væbnet Modstand, saa bliver det letsindige i Englændernes Handlemaade aabenbart, og det er indlysende, at de derved forbryderisk udsætter Skibsmandskab og Ladning for Fare. Enkelte særlig energiske Kaptajner skred derfor med Rette til Selvhjælp. Saaledes kastede f. Eks. Kaptajnen paa det amerikanske Sejlskib »Pass of Bahama«, da en tysk U-Baad nærmede sig, uden videre Besætningsmandskabets Vaaben over Bord.

II. Et af de mest graverende Tilfælde af Ringeagt for den neutrale Statsmyndighed frembyder den af Englænderne særlig i de første Krigsmaaneder anvendte Fjernelse af Tyskerne fra neutrale Handelsskibe.

Londoner-Søkrigsretsdeklarationen, som vi senere skal komme nærmere ind paa i Enkeltheder, bestemmer i Artikel 47:

»Enhver i den fremmede Krigsmagt indrulleret Person (any individual *embodied* in the armed forces of the enemy), som træffes ombord paa et neutralt Koffardiskib, kan gøres til Krigsfange, selv om dette Skib ikke bliver beslaglagt.«

Betydningen af Ordene: »Enhver i den fjendtlige Krigsmagt *indrulleret* Person« bliver endelig fastslaaet gennem den af den franske Delegerede, Renault, aflagte Beretning fra Redaktionsudvalget, til hvilken for Englands Vedkommende Cecil Hearst og for de forenede Staters Vedkommende George Crafton Wilson har været Medforfattere. Denne Beretning, der i the Order in Council af 20. August 1914 udtrykkelig anerkendes som endelig afgørende, erklærer, at efter at have overvejet alle Omstændigheder har Kommissionen »dans un ésprit de conciliation« enstemmig besluttet, at Personer, der rejser hjem for at lade sig indrullere i Hæren, ikke kan komme ind under Artikel 47, men kun saadanne Personer, som allerede tilhører en bestemt militær Formation, og som ogsaa paa Landjorden kan gøres til Krigsfanger. I 6.

Kommissionsmødes Beretning, som ligger til Grund for Generalberetningen, henvises specielt til, at da der i de fleste Stater er almindelig Værnepligt, maatte en Bestemmelse om, at ogsaa de Værnepligtige, som endnu ikke tilhørte en bestemt Troppeafdeling, kunde fjernes fra neutrale Skibe, føre til, at det blev umuligt for alle mandlige Individer, som tilhørte saadanne Nationer, i Krigstid at foretage nogen Rejse med et neutralt Skib.

Englænderne har aldeles ikke bekymret sig hverken om Londoner-Deklarationen overhovedet eller om, at de har bifaldet den Artikel 47 givne Udtydning. De har paa det skarpeste gennemsøgt utallige neutrale Dampere for at finde værnepligtige Tyskere og har slæbt alle mandlige Personer fra 17 til 50 Aar i Fangenskab, ja undertiden endnu yngre og endnu ældre, uden Hensyn til, om de overhovedet var skikket til Militærtjeneste eller ej.

De neutrale Stater har meget godt forstaaet, at denne Fjernelse af Civilpersoner fra deres Skibe i aaben Sø betyder en alvorlig Krænkelse af Statsmyndigheden. De har under Indflydelse af den hos forskellige neutrale Folk fremkaldte Ophidselse, rejst skarpe Protester, i nogle enkelte Tilfælde med Resultat, i de allerfleste Tilfælde uden noget saadant. Endnu i April 1916 blev to Personer i Kingston (Jamaica) trods Kaptajnens Protest, fjernet fra en amerikansk Damper og bragt til en Fangelejr, udelukkende fordi de bar et tyskklingende Navn, og tiltrods for, at den amerikanske Konsul i Overensstemmelse med Sandheden hævdede, at de var Amerikanere.

I den offentlige Bekendtgørelse af 3. November 1914 bliver den Bestemmelse, at alle tyske Reservister skal fjernes fra neutrale Skibe, retfærdiggjort dermed, at Tyskerne i de franske og belgiske besatte Distrikter ligeledes tilbageholdt de værnepligtige Belgiere og Franskmænd. Begrundelsen er meget skrøbelig. Thi i et besat Distrikt udøver den Magt, der besætter det, Statsmyndigheden, medens de neutrale Skibe i aaben Sø, som det almindelig anerkendes, er at betragte som en Del af det neutrale Land.

Som saa ofte før under Verdenskrigen saaledes har ogsaa

i dette Tilfælde den britiske Regering for den øjeblikkelige Vindings Skyld brudt med sine før i Tiden saa kraftigt hævdede Principer. Da i den bekendte »Trent«-Affære under den amerikanske Borgerkrig 1861 et af Nordstaternes Krigsskibe med Magt bortførte to af Sydstaternes Udsendinge fra det engelske Krigsskib »Trent« truede England Nordstaterne med Krig og erklærede dette Indbrud i et under neutralt Flag sejlende Skib for »en Voldshandling, der var ensbetydende med en Fornærmelse mod det engelske Flag og en Krænkelse af Folkeretten.«

En Tid lang syntes England selv at skamme sig over sin Fornægtelse af de ved denne Lejlighed anerkendte Principer. Det blev bekendtgjort, at Passagererne paa neutrale Skibe ikke mere vilde blive generede, naar der iblandt dem ikke befandt sig over 50 værnepligtige Tyskere eller Østrigere. Men allerede efter kort Tids Forløb forandrede Storbritannien atter sin Beslutning og førte ogsaa de fjendtlige Værnepligtige i Fangenskab, som i Tillid til dets Forsikring havde tiltraadt Rejsen til Hjemmet. Ja, til Slut blev endogsaa saadanne Tyskere tilbageholdt, som ikke befandt sig paa Hjemvejen men paa Udrejsen, saa at der slet ikke kunde være Tale om deres Indtræden i den fjendtlige Hær.

C. *Hvervning af Amerikanere til britisk Krigstjeneste.*

Artikel 4 i den 5te Haager-Overenskomst af 18. Oktober 1907, omhandlende neutrale Magters og Personers Rettigheder og Pligter i Tilfælde af en Landkrig, bestemmer:

> »Paa en neutral Magts Omraade maa der til Gunst for de Krigsførende hverken dannes Korps af Kombattanter eller aabnes Hvervningskontorer.«

I Modstrid med denne af de Forenede Stater ratificerede Bestemmelse og trods Straffelovsbestemmelsen, § 10, i den amerikanske Straffelovbog af 4. Marts 1909 aabnede britiske Myndigheder paa forskellige Steder i Unionen Hvervningsbureauer, i New York endog i et Sideværelse til det engelske Generalkonsulat (17 State Street, Room 104) under Ledelse af Kaptajn Rodge, Officer i den britiske Marine.

Men dette Indgreb i De forenede Staters Statsmyndighed blev dog deres Regering for meget. I San Francisko blev i Oktober 1915 Hververne Blair og Addis idømt hver 1000 Dollars i Bøde, og i Seattle blev Kaptajn i den kanadiske Armé H. J. Thomsen i Juli 1916 idømt 3 Maaneders Fængsel og 500 Dollars i Bøde.

II. AFSNIT.

HVORLEDES STORBRITANNIEN HAR TILINTETGJORT DEN NEUTRALE SKIBSFART.

A. *Londoner-Søkrigsretsdeklarationens Tilblivelse og Undergang.*

I Aarhundreder havde man paa det europæiske Fastland været vant til at betragte England som Arnestedet for al Udvikling i frisindet Retning. Denne Anskuelse stammer fra den Tid, da Borgerne paa Fastlandet endnu laa i den uindskrænkede Herreværldes Lænker, medens i England Indskrænkningen af Statens Magt overfor Undersaatterne allerede for længe siden havde faaet fast Form. Siden Midten af det 19.Aarhundrede har ogsaa Borgerne i de andre europæiske Lande opnaaet forfatningsmæssige Garantier imod Statsmagtens Overgreb, og efter den Tid blegnede en Del af den Glans, som indtil da var udgaaet fra England. Desuden fandt man ved nærmere Undersøgelse af engelske Institutioner og Skikke, at den enkeltes frie Bevægelsesmulighed hæmmedes ikke mindre ved den Hensyntagen til det gængse og det velanstændige, som den offentlige Mening krævede, end den paa Fastlandet hæmmedes af lovmæssige Forskrifter, at der i England findes en langt dybere Kløft mellem de besiddende og de ikke besiddende end her, at der hos den i England herskende Klasse ikke fandtes nogen Forstaaelse af den Udjævning af sociale Modsætninger, som i det tyske Rige var

paabegyndt saa berømmeligt og mønsterværdigt efter 1883, og at Retsplejen var blevet staaende ved en middelalderlig Udvikling og paa Grund af sin Omstændelighed og Kostbarhed ikke var tilnærmelsesvis saa let tilgængelig som paa Fastlandet.

Naar det alligevel lykkedes England lige til den nuværende Krig at narre hele Verden med Hensyn til sit virkelige Ansigt og indbilde den, at det endnu stadig traadte i Skranken saavel for den enkeltes som for Folkenes Frihed og Lighed, saa maa dette Fænomen føres tilbage til dets tidligere erhvervede Ry og til den almindelige Bevidstheds Hang til at holde fast ved det engang vedtagne, men særlig til den Selvsikkerhed, hvormed de engelske Statsmænd stadig gentog den Paastand, at England var Folkerettens sande Vogter, de afsluttede Traktaters Haandhæver, de smaa Nationers Beskytter overfor Overgreb fra de mægtigeres Side.

Med disse Slagord er Englaud ogsaa traadt ind i Verdenskrigen, og med disse Talemaader og ved at tage til Hjælp overlagte Usandheder om eget Krigsheld og Modstandernes Tab og ved at undertrykke alle Efterretninger om Sagernes sande Stilling er det lykkedes det i Begyndelsen af Krigen at føre de neutrale Folk bag Lyset.

Nu begynder lidt efter lidt sammen med Erkendelsen af Krigens virkelige Forløb en vis Nøgternhed at gribe selv de lidenskabeligste Englandsvenner. De erkender, at Storbritannien kun forfølger *ét* Maal: uhindret at kunne bibeholde sin hidtidige Stilling som Verdensmagt og at fjerne en generende Konkurrent fra Verdensmarkedet, at det kun har *én* Bekymring: at Irerne, Boererne, Ægypterne, Inderne og alle de øvrige Folk, som England har underkastet sig, skal komme i Tanker om deres fordums Uafhængighed; de forstaar, at England er fuldkommen ligegyldig for alle andre Folks Skæbne, dets Forbundsfællers som de Neutrales, og at der kun saa længe tages Hensyn til denne »quantité négligeable«, som de er rede ttl og i Stand til at tjene Storbritannien.

Storbritanniens ubegrænsede Egoisme og dets Mangel paa Hensyntagen til alle andre, selv venligsindede, Folks Interesser kan ikke karakteriseres bedre end ved Beretnin-

gen om Ødelæggelsen af den stolte Retsbygning, som paa Foranledning af England blev rejst i London, nemlig den den 26. Februar 1909 vedtagne »Erklæring om Søkrigsretten«, den saakaldte Londoner-Deklaration. Artikel efter Artikel blev forandret og tilsidesat med den meget simple Begrundelse, »eftersom det ikke længere er formaalstjenligt at bibeholde nævnte Artikel«, indtil sluttelig ogsaa de sidste Rester blev tilintetgjort med et Pennestrøg, og dermed alle de Fremskridt blev bortskaffet, som Søkrigsretten havde gjort i de sidste hundrede Aar.

1. Londoner-Deklarationens Tilblivelse.

1. Paa den anden Fredskonference i Haag i Aaret 1907 naaede man ikke paa udtømmende Maade at faa fastslaaet Søkrigsrettens Grundsætninger, fremfor alt ikke paa det Retsomraade, fra hvilket i Aarhundreder de vigtigste folkeretslige Uenigheder havde stammet: Kapringsretten og det dermed sammenhængende Spørgsmaal om Blokadens Behandling og Begrebet Krigskontrabandes Begrænsning.

Aartier igennem havde England været den Hindring, som umuliggjorde den endelige Fastsættelse af Kapringsretten. Paa den Pariserkonference, som fulgte efter Krimkrigen i 1856, blev ganske vist ved den saakaldte Pariser-Sørets-Deklaration neutralt Gods under fjendtligt Flag og fjendtligt Gods under neutralt Flag erklæret fritaget for Beslaglæggelse. Men som Følge af Englands Protest blev fjendtlige Handelsskibe og det fjendtlige Gods, som fandtes paa dem, stadig underkastet Kapringsretten. Da fremdeles Krigskontrabande stadig kunde beslaglægges, men da dette Begreb imidlertid i Mangel af en traktatmæssig Begrænsning bestemtes vilkaarligt af den enkelte krigsførende Magt, saa havde Pariser-Søretsdeklarationen ikke blot sagligt en indskrænket Betydning, men den kunde ogsaa ligefrem omgaas ved Udvidelse af Begrebet Krigskontrabande. Storbritannien har, som det senere skal vises, netop i den nuværende Krig vist, hvor let det er praktisk talt at ophæve Virkningen af Pariser-Søretsdeklarationen ved Udvidelse af Begrebet Kontrabande.

2. Allerede paa den 2. Fredskonference i Haag 1907 viste der sig hos England en vis Tilbøjelighed til at komme bort fra de ogsaa paa den 1. Fredskonference i 1899 fulgte Principer og gaa ind paa en traktatmæssig Afgørelse af de endnu stadig omstridte Punkter. Dette Omslag i Anskuelser hænger sammen med Erkendelsen af, at idet der opstaar stærke Flaader hos alle Stormagter, kan i Tilfælde af krigerske Forviklinger Opretholdelsen af Kapringsretten og Mangelen paa en endelig Fastsættelse af Begrebet Krigskontrabande under visse Omstændigheder komme til at betyde en stor Fare for det til Tilførsler til Søs henviste Ørige.

3. Som Følge af denne Skiften Anskuelse indbød England selv i Februar 1908 de vigtigste Sømagter til en Konference i London. Med Henblik paa den senere beskrevne Behandling — eller snarere Mishandling —, som England lod de paa denne Konference fattede Beslutninger blive til Del, er det fristende at fremhæve følgende Sætning i den daværende Udenrigsminister Sir Edward Greys Paabud til de engelske Delegerede: »The maintenance of belligerents' rights in their integrity and the *widest possible freedom for neutrals in the unhindred navigation of the seas* are the principles that should remain before your eyes as the double object to be pursued.« (Opretholdelsen af de Krigsførendes Rettigheder ukrænkede og den videst mulige Frihed for de neutrale til uhindret at sejle paa Havene er de Principer, som I bør have for Øje, som det dobbelte Maal, der skal forfølges.)

Gennem møjsommelige Forhandlinger lykkedes det at etablere en Forstaaelse med Hensyn til Søkrigsrettens vigtigste Spørgsmaal og endelig at fastslaa denne i Form af en »Erklæring om Søkrigsretten«. I en »Indledende Bestemmelse« henvises der udtrykkelig til, at det ikke drejer sig om at stræbe efter noget nyt, men om at fastslaa Principer, som allerede hidtil i det væsentlige har været gældende: »Les Puissances Signataires sont d'accord pour constater que les règles contenues dans les Chapitres suivants répondent en substance, aux principes généralement reconnus du droit international.« (De underskrivende Stormagter er enige om at fastslaa, at de Regler, som indeholdes i de følgende Kapit-

ler, i Hovedsagen svarer til de almindelige Principer, som anerkendes af den internationale Ret.)

II. LONDONER-DEKLARATIONENS SKÆBNE UNDER KRIGEN.

Forbemærkning.

»Erklæringen om Søkrigsretten« er ikke ratificeret i nogen af de underskrivende Stater, da den blev tilbagevist af det engelske Parlament som betænkelig for Englands Herredømme paa Havet i Tilfælde af Krig. Ved den nuværende Krigs Udbrud var Londoner-Deklarationen saaledes ikke traktatmæssig forpligtende for nogen af de Krigsførende. Men da dens Principer, saaledes som det udtrykkes i den ovenfor gengivne »Indledende Bestemmelse« i det væsentlige svarer til indtil Krigens Udbrud fra alle Sider anerkendte Regler, saa blev den saavel af Tyskland som af dets Modstandere sat i praktisk Virksomhed. For Englands Vedkommende skete dette gennem en »Order of Council« af 20. August 1914 med Ordene, at under den nuværende Krig er det deres Hensigt at handle i Overensstemmelse med Bestemmelserne i den Konvention, der kaldes Londoner-Deklarationen, *saavidt det lader sig gøre.*

Londoner-Deklarationens vigtigste Bestemmelser indeholdes i de første to Kapitler »Blokaden i Krigstider« og »Krigskontrabande«. I begge Henseender har England lidt efter lidt kastet de Principer overbord, som hyldedes i Londoner-Traktaten, og som var i Overensstemmelse med Folkerettens hidtidige Udvikling. I Overensstemmelse med den historiske Tidsfølge skal her foreløbig behandles de i »Orders in Council« fremsatte britiske Bestemmelser angaaende Kontrabande og i Tilslutning hertil Forholdsreglerne angaaende Blokaden. Den eneste Vej til Forstaaelse af den nuværende »Rets«-tilstand er med Henblik paa den stadige Forandring af netop udstedte Bestemmelser, at holde de forskellige Rækker af Forbud ude fra hinanden.

2. Englands Behandling af Begrebet Kontrabande.

Allerede i Aarhundreder har Folkerettens Lære skelnet imellem ubetinget og betinget Kontrabande (absolut og relativ Kontrabande). Ubetinget Kontrabande er Genstande og Stoffer, som kan anvendes baade til krigerske og fredelige Formaal.

Denne Skelnen er særlig i to Retninger af afgørende Betydning. De Genstande, som kommer ind under absolut Kontrabande, kan allerede underkastes Beslaglæggelse, naar det bevises, at deres Bestemmelsessted er det fjendtlige eller af Fjenden besatte Omraade eller den fjendtlige Stridsmagt; endvidere gør det ingen Forskel, om disse Genstande tilføres direkte, eller om der kræves endnu en Omladning eller Befordring til Lands (Londoner-Deklarationen Artikel 30; den »fortsatte Rejses« Princip). De Genstande, der kommer ind under den relative Kontrabande, kan derimod kun beslaglægges, naar det er bevist, at de er bestemt til Brug for den fjendtlige Stridsmagt eller den fjendtlige Stats Forvaltningssteder, og endda kun paa Skibe, som befinder sig paa Rejse til det fjendtlige eller af Fjenden besatte Omraade eller til den fjendtlige Stridsmagt, og som ikke skal udlosse disse Genstande i en neutral Mellemhavn (Londoner-Deklarationen Artikel 33, 35).

Det er indlysende, af hvilken stor Betydning det er for Verdenshandelen i Krigstider, at der fra de Krigsførende bliver tilstillet de deri interesserede, specielt de Neutrale, Lister, af hvilke de kan se, hvilke Genstande der af de forskellige Krigsførende regnes til absolut og hvilke til relativ Kontrabande, og hvilke Varer der overhovedet ikke betragtes som Kontrabande (saakaldte »Frilister«). Enhver Forskydning og Forandring i disse Lister medfører Forvirring og Forviklinger i Verdensomsætningen.

I Londoner-Deklarationen havde man med stort Besvær i Artiklerne 22, 24 og 28 faaet vedtaget Lister over baade absolut og relativ Kontrabande samt en Friliste. Straks efter Krigens Udbrud begyndte Storbritannien at gaa bort fra de

for det generende Bestemmelser i disse Overenskomster og skred lidt efter lidt til en saa umaadelig Udvidelse af Begrebet Kontrabande, at der til Slut næppe eksisterede nogen praktisk Forskel mellem relativ og absolut Kontrabande. Foreign Office handlede da kun følgerigtigt, da det, som senere paavist, helt satte denne Forskel til Side for at slaa Kontrabandevarerne sammen.

a) The Orders in Council af 5. og 20. August 1914.

Dagen efter Krigserklæringen, den 5. August 1914, udsendtes en Order in Council, i hvilken de Genstande, der skulde betragtes som Kontrabande, betegnedes, væsentligst i Overensstemmelse med Londoner-Deklarationen. Heller ikke ved The Order in Council af 20. August 1914 blev Londoner-Deklarationens Kontrabandeliste væsentligt ændret. Derimod indeholdt denne Forordning allerede andre svære Indgreb i Londoner-Konferencens Kontrabanderet.

aa) Ifølge Erklæringens Artikel 38 kan et Skib ikke beslaglægges paa Grund af en tidligere udført, men allerede fuldendt Transport af Kontrabande, eller, som Generalberetningen udtrykker det: »Un navire est saissible quand il transporte de la contrebande, mais non pour en avoir transporté«. (Et Skib kan beslaglægges, naar det transporterer Kontrabande, men ikke for at have transporteret saadan.)

Ifølge The Order in Council af 20. August 1914 er derimod *Beslaglæggelse ogsaa tilladt paa Tilbagerejsen,* naar det Skib, med hvilket Kontrabanden er blevet transporteret, har betjent sig af *falske Papirer*. Den herved hidførte truende Fare for de Neutrales Rettigheder er let at se. I Stedet for det synlige Bevis, der ligger i Tilstedeværelsen af Kontrabande ombord paa et Skib, træder en Anklage, der kun kan bevises ved en Priseret, nemlig Anklagen for, at Skibet tidligere skal have bragt Kontrabande til Fjenden. Hertil kommer, at det tilfalder den engelske Priseret at føre Beviset. Efter Folkerettens anerkendte Principer paahviler Bevisførelsen for Forudsætningen for Beslaglæggelsen nemlig den Stat, som beslaglægger et Skib, men de engelske Priseretter fordeler Bevisbyrden saa vilkaarligt, at Sir Edward Grey i sin berømte Note til Amerika af 10. Februar 1915 kunde opstille følgende

Sætning: »that goods seldom escape condemnation unless their owner was in a position to prove that their destination was innocent« (at Varer sjældent undgaar Dom, medmindre deres Ejer er i Stand til at bevise, at de er bestemt til et tilladeligt Sted).

bb) Ifølge Deklarationens Artikel 33 kan Genstande, der kommer ind under relativ Kontrabande — som ovenfor vist — kun beslaglægges, naar den Stat, som beslaglægger dem, beviser, at de er bestemt for den fjendtlige Stats Krigsmagt eller dens Forvaltningssteder, ifølge Artikel 34 kan Varer mistænkes for at være bestemt for et saadant Sted, naar Sendingen er adresseret til de fjendtlige Myndigheder eller til en i det fjendtlige Land bosiddende Forretningsmand, om hvem man véd, at han leverer Fjenden Genstande og Stoffer af denne Art, eller naar det drejer sig om Forsendelser til en befæstet Plads eller et Sted, der tidligere har tjent den fjendtlige Krigsmagt som Basis.

Ifølge The Order in Council af 20. August 1914 kan det desuden formodes, at Varer er bestemt for den fjendtlige Stat, naar Sendingen er adresseret til eller bestemt for en Person, som staar under den fjendtlige Stats Opsyn. Saaledes bliver det med Hensyn til enhver Sending af Varer, som er relativ Kontrabande, og som er stilet til en Person, der opholder sig paa Fjendens Omraade eller i et besat Distrikt, vilkaarligt antaget, at de er bestemt til Brug for den fjendtlige Krigsmagt eller Forvaltningssteder og altsaa kan gøres til Genstand for Beslaglæggelse; thi alle saadanne Personer staar i The Order in Council's Betydning »under the control of the authorities of the Enemy State«.

cc) Ifølge Deklarationens Artikel 35 kan Genstande, der er relativ Kontrabande, som allerede nævnt, kun beslaglægges paa et Skib, som befinder sig paa Rejse til det fjendtlige eller af Fjenden besatte Omraade eller til den fjendtlige Stridsmagt, og som ikke skal udlosse disse Genstande i en neutral Mellemhavn. For Skibets Rejse og Stedet for Udlosning af Varerne yder Skibspapirerne fuldt Bevis, medmindre Skibet, naar det antræffes, uden paaviselig Grund er veget bort fra den i Skibspapirerne angivne Kurs. Denne Bestemmelse til-

sigter at beskytte den neutrale Skibsfarts Interesser ved med Hensyn til den relative Kontrabande at fjerne de for den absolute Kontrabande bibeholdte Principer: »den uafbrudte Rejse« (continuous voyage) og det »endelige Bestemmelsessted« (ultimate destination). Relativ Kontrabande skal heller ikke kunne beslaglægges, selv om der hersker Mistanke om, at den over en neutral Havn skal tilføres det fjendtlige Land. Deri ligger, som ovenfor bemærket, den vigtigste praktiske Forskel mellem relativ og absolut Kontrabande.

I The Order in Council af 20. August 1914 er nu Deklarationens Artikel 35 ændret derhen, at Genstande, som er relativ Kontrabande, naar de bevislig er bestemt for de fjendtlige Stridskræfter eller Forvaltningssteder, altid kan konfiskeres, ligegyldig hvor Skibet er beordret hen og i hvilken Havn Ladningen skal udlosses. Dermed er en af de værdifuldeste Fordele, som Londoner-Konferencen vilde sikre den neutrale Handel, simpelthen blevet ophævet.

b) The Order in Council af 21. September 1914

udvidede Listen over relativ Kontrabande (Deklarationens Artikel 24) ved Tilføjelse af Genstande, som ifølge Frilisten (Deklarationens Artikel 28) »ikke kunde erklæres at være Krigskontrabande«, nemlig ved at erklære uforarbejdet Kobber og Bly, Glycerin, Ferrochrom, Hæmatit-Jernerts, Gummi, raa og garvede Huder og Skind for relativ Kontrabande.

c) The Order in Council af 28. Oktober 1914 opstillede — næppe en Maaned senere — atter en ny Liste. De 15 Numre absolut Kontrabande i Deklarationens Artikel 24 er dermed vokset til 26. Nogle Genstande, som først ved The Order in Council af 21. September 1914 var gaaet fra Frilisten over paa Listen over relativ Kontrabande, er vandret videre ind i Listen over absolut Kontrabande, f. Eks. Hæmatit-Jern, Kobber, Bly og Gummi, andre er sprunget direkte fra Frilisten ind i Listen over absolut Kontrabande, f. Eks. Svovlsyre, Nikkel og Aluminium.

d) The Order in Council af 23. December 1914

opstillede — mindre end to Maaneder senere — atter en ny

Liste med 29 Numre absolut og 19 Numre relativ Kontrabande. Nu findes paa den første Liste blandt andet alle Bestanddele, der tjener til Fremstilling af Sprængstoffer samt talrige Metaller og Ertser.

c) The Order in Council af 11. Marts 1915 forandrer atter disse Forhold. Nu bliver bl. a. Uld, Tin og Smørestoffer betegnet som absolut Kontrabande og alle Garvestoffer som relativ Kontrabande.

f) The Order in Council af 27. Maj 1915 udvidede paany Listen over absolut Kontrabande, bl. a. ved at optage Landkort o. s. v., medens

g) The Order in Council af 20. August 1915 betegner Raabomuld, Bomuldsstoffer og Bomuldsgarn som relativ Kontrabande.

h) The Order in Council af 14. Oktober 1915 opstiller med yderligere Udvidelser nye Lister over absolut og relativ Kontrabande. Den første omfatter nu 42 Numre og indeholder egentlig alle Stoffer og Produkter, som er nødvendige, nyttige eller ønskelige for Menneskers Livsførelse under en Krig, med Undtagelse af Nærings-, Foder- og Brændselsstoffer, samt Guld-, Sølv- og Papirspenge. Disse Genstande har man højmodigt endnu ladet forblive paa Listen over relativ Kontrabande, hvilket forøvrigt, grundet paa de i Mellemtiden forkyndte Blokadebestemmelser, som nedenfor skal fremstilles, var uden praktisk Betydning.

Imidlertid blev denne Liste snart atter udvidet, idet ved

i) The Order in Council af 24. Januar 1916 bl. a. Kork, Ben og Sæbe og ved

k) The Order in Council af 12. April 1916 bl. a. Guld og Sølv i Barrer eller Mønter, saavel som Papirspenge og alle Værdipapirer, der kan omsættes, blev stemplet som absolut Kontrabande.

Nu havde Forvirringen, Usikkerheden og de Byrder, der paalagdes de Neutrale, naaet Højdepunkt, og det britiske Udenrigsministerium følte selv Nødvendigheden af i det mindste tilsyneladende at tilvejebringe en Ordning. Det offentliggjorde

l) den 13. April 1916

en endelig Liste over samtlige som Kontrabande betegnede Genstande i alfabetisk Rækkefølge og *med Ophævelse af Forskellen mellem absolut og relativ Kontrabande.* Denne Forskel var i Virkeligheden i Mellemtiden saa godt som bortfaldet, thi den britiske Regering behandlede, som senere skal paavises, allerede siden Marts 1915 Genstande, som kom ind under relativ Kontrabande, særlig Nærings-, Foder- og Brændselsstoffer, i det væsentlige paa samme Maade som absolut Kontrabande. Med Rette kunde derfor Foreign Office i Indledningen til Bekendtgørelsen af 13. April 1916 sige: »that for practical purposes the distinction between the two classes of conterband has ceased to have any value« (at praktisk talt har Forskellen mellem de to Klasser af Kontrabande ophørt at have nogen Værdi). Naar det nu støttede denne Paastand med, at man ikke mere kunde skelne mellem den væbnede Magt og Civilbefolkningen (So large a proportion of the inhabitants of the enemy country are taking part, directly or indirectly, in the war, that no real distinction can now be drawn between the armed forces and the civilian population), saa mødte denne aabenbart uholdbare Paastand ikke alene hos Tyskland og dets Forbundsfæller, men ogsaa hos de Neutrale en bestemt Protest. Thi hele Verden vidste, at allerhøjst en Syvendedel af Befolkningen »direkte eller indirekte deltager i Krigen«, og at Hærenes og den borgerlige Befolknings Forsyning varetages af ganske forskellige Myndigheder.

Men selv den ensartede Liste af 13. April kom næppe til at gælde i to Maaneder. Ved

m) The Order in Council af 27. Juni 1916

optoges paa Listen bl. a. elektriske Apparater, Asfalt, Beg og Tjære, fotografiske Artikler, Kalk og Bambusrør, og ved

n) The Order in Council af 3. Oktober 1916

Isoleringsartikler, Fedtsyrer, Kadmium og Æggehvidestoffer og endelig ved

o) The Order in Council af 23. November 1916

Diamanter, Sæbe, Quillayabark og forskellige Metaller og ved

p) The Order in Council af 29. December 1916

sjældne Jordarter og andre Genstande.

Med Henblik paa denne Udvikling tvinges man til at minde om en Tale, holdt den 11. August 1904 af Lord Landsdowne, den daværende Udenrigsminister, i hvilken han betegnede den russiske Regerings Forsøg paa under den russisk-japanske Krig at erklære Levnedsmidler, Bomuld og Brændselsmaterialer for absolut Kontrabande som »regardless of the well established right of neutrals«. Ogsaa Shermans Note af 26. Juni 1897 imod Spanierne, som forsøgte at udsulte Kubanerne, synes atter aktuel: »Against the deliberate infliction of suffering on innocent noncombattants, against such resort to instrumentalities condemned by the voice of human civilisation the president is constrained to protest in the name of the American people and in the name of common humanity.« (Imod at man med velberaad Hu paafører usyldige Nonkombattanter Lidelser, imod at man griber til saadanne Midler, som fordømmes af Civilisationens Stemme, ser Præsidenten sig nødsaget til at protestere i det amerikanske Folks Navn og i Menneskelighedens Navn).

3. The Orders in Council omhandlende Blokaden.

Som ovenstaaende Fremstilling viser, har England præsteret, ved mere end et Dusin Bekendtgørelser, der stadig udvider og forandrer hinanden, lidt efter lidt ikke blot at lade Frilisten helt forsvinde, men ogsaa saa godt som helt at ophæve den Skelnen mellem absolut og relativ Kontrabande, som gaar helt tilbage til Hugo Grotius og hviler paa 300 Aars folkeretslig Kutyme. Haand i Haand med disse Orders in Council, der omhandler Kontrabanden, gaar imidlertid ogsaa andre, hvis Formaal er at hindre og besværliggøre Trafiken paa Havet. Disse to Rækker af britiske Bestemmelser forfølger ganske vist det samme Maal: Om muligt ved fuldstændig Standsning af al Tilførsel at afskære Tyskland og dets Forbundsfæller økonomisk fra den øvrige Verden. I begge Henseender benyttede England behændigt de neutrale Magter som sit Værktøj for at naa dette Maal.

a) The Order in Council af 20. August 1914 havde i høj Grad besværliggjort den neutrale Handel ved den Bestemmelse, at »den fortsatte Rejses« og »den endelige Bestemmelses« Princip — i Modstrid med Londoner-Deklarationen — ogsaa skulde kunne anvendes paa Genstande, som var relativ Kontrabande, d. v. s. at Ladningen ogsaa kan beslaglægges, selv om den er sendt til en neutral Havn, naar den Magt, der foretager Beslaglæggelsen, kan bevise, at den er bestemt for den fjendtlige Krigsmagt eller for den fjendtlige Stats Forvaltningssteder.

Men snart var ikke engang denne Tilsidesættelse af de i Londoner-Deklarationen anerkendte Principer tilstrækkeligt for Englands Ønske om at faa fuldstændigt Opsyn med den neutrale Handel for at fremme sine egne Krigsmaal. Ved

b) The Order in Council af 29. Oktober 1914 blev der udstedt yderligere Bestemmelser, som i Principet omstødte den hidtidige folkeretslige Vedtægt.

aa) Et neutralt Skib, som ifølge Skibspapirerne er bestemt til en neutral Havn, kan, naar det i Modstrid hermed anløber en fjendtlig Havn, beslaglægges, endog indtil Slutningen af sin næste Rejse, selv om det aldrig har haft Kontrabande ombord.

bb) Genstande, som er relativ Kontrabande, betragtes som bestemt for Krigsmagten eller Statens Forvaltningssteder og kan beslaglægges (Londoner-Deklarationen Artikel 33), naar de er sendt til en Agent for en fjendtlig Stat eller en Person, som repræsenterer ham.

cc) RelativKontrabande ombord paa et neutralt Skib paa Rejse til en neutral Havn skal kunne beslaglægges, naar Varerne er stillede »til Ordre« eller naar Skibspapirerne ikke angiver Navnet paa Modtageren af Varerne, eller naar Modtageren befinder sig i Fjendens Land eller i de besatte Distrikter, med mindre Modtageren beviser, at Varerne ikke er bestemt for de fjendtlige Stridskræfter eller Forvaltningssteder.

dd) Den Bestemmelse, som er farligst for de Neutrale, og som gør dem fuldstændigt afhængige af de engelske Forvaltningsmyndigheders Forgodtbefindende, er dog Truslen om, at et neutralt Lands Havne med Hensyn til de dertil bestemte

Skibe kan sidestilles med en fjendtlig Havn — saaledes at alle dertil bestemte Varer uden videre Bevis kan beslaglægges — dersom en af de britiske Statssekretærer føler sig overtydet om, at den fjendtlige Regering modtager noget som helst til sine Stridskræfter fra det neutrale Land eller med dette som Mellemmand. Ifølge denne Bestemmelse kan f. Eks. den britiske Regering sidestille de svenske Havne med de fjendtlige, saa snart en eller anden Svensker har leveret en Vare, der staar paa Listen over relativ Kontrabande, selv i nok saa smaa Mængder, til den tyske Regering. Her findes, i Skikkelse af en meget virksom Trusel, det første Forsøg paa Standsning af den neutrale Transithandel, som den engelske Regering senere gennemførte paa det skarpeste.

Allerede de her nævnte Bestemmelser var højst farlige og hæmmende for den neutrale Skibstrafik. Men sin fulde Udvikling naaede Indgrebet i Friheden paa Havet først ved

c) The Order in Council af 11. Marts 1915.

Denne Bekendtgørelse danner Udgangspunktet for alle senere mod den neutrale Skibsfart og den neutrale Handel rettede britiske Foranstaltninger.

Ved en Bekendtgørelse af 3. November 1914 havde det engelske Admiralitet opstillet den fuldstændig ubeviste og faktisk urigtige Paastand, at Tyskland uden videre skulde have udstrøet Søminer paa Færdselsruterne til de neutrale Nordsøhavne; dertil var knyttet en Erklæring om, at Storbritannien vilde betragte hele Nordsøen som Krigszone.

Til Gengæld erklærede en Bekendtgørelse fra den tyske Admiralstab af 4. Februar 1915 Vandene omkring Storbritannien og Irland, deri indbefattet hele den engelske Kanal, for Krigszone, meddelte, at alle fjendtlige Skibe, som blev truffet paa dette Omraade, vilde blive tilintetgjorte, og advarede de neutrale Skibe mod Farerne i disse Farvande.

Svaret paa denne Modforholdsregel, som desværre fremkaldtes af den engelske Bekendtgørelse af 3 .Novbr. 1914, fulgte i den ovenfor omtalte Order in Council af 11. Marts 1915. Denne Order er i Virkeligheden ensbetydende med Blokering af alle Havne og Kyster i Nordsøen, saavel tyske som neutrale. Naar den engelske Regering her til at begynde med

har undgaaet Ordet »Blokade«, saa skete dette i Bevidstheden om, at den herved hidførte Spærring af neutrale Havne omstyrter alle folkeretslige Principer, som hidtil er blevet fulgt ogsaa af England, fordi Blokaden ikke er effektiv og ikke indskrænker sig til Modstanderens Havne.

Hensigten med The Order in Council af 11. Marts 1915 er: Tyskland skal fuldstændigt afskæres fra Omverdenen ligesom en belejret Fæstning. Opnaaelsen af dette Maal tilstræbes gennem de følgende enkelte Bestemmelser.

aa) Intet senere end 1. Marts 1915 afgaaet (neutralt) Koffardiskib maa fortsætte sin Rejse til en tysk Havn. Faar et saadant Skib ikke et Pas, der tillader det at begive sig til en bestemt neutral eller en Forbundsfælle tilhørende Havn, da skal de Varer, der findes ombord paa et saadant Skib, udlosses i en engelsk Havn og stilles til Disposition for Marskallen for Priseretten. Forsaavidt disse Varer er Krigskontrabande, bliver de konfiskerede. De andre Varer kan forlanges udleveret til Regeringen. Sker dette ikke, bestemmer Priseretten, paa hvilke Betingelser de kan udleveres til den, der har Krav paa dem.

bb) Intet Koffardiskib, som efter 1. Marts 1915 er afgaaet *fra* en *tysk* Havn, maa fortsætte sin Rejse med de her indladede Varer; derimod skal disse udlosses i en britisk eller en Englands Forbundsfæller tilhørende Havn. De i en engelsk Havn udlossede Varer bliver taget i Forvaring af Marskallen for Priseretten. De kan kræves udleveret til Regeringen. Forsaavidt dette ikke sker, bliver de tilbageholdt eller solgt efter Priserettens Anvisning. Over Salgssummen kan Priseretten disponere; en Udbetaling før Fredslutningen kan dog kun tillades under ganske særlige Omstændigheder.

cc) Ethvert efter 1. Marts 1915 *til* en *neutral* Havn afgaaet Handelsskib kan tvinges til i en britisk eller en Englands Forbundsfæller tilhørende Havn at udlosse de Varer, *som er bestemt for Fjenden eller er Fjendens Ejendom*. Over disse Varer bliver der disponeret i Henhold til aa).

dd) Ethvert efter 1. Marts 1915 *fra* en *neutral* Havn afgaaet Handelsskib kan tvinges til i en britisk eller en Englands Forbundsfæller tilhørende Havn at udlosse de Varer,

som er af fjendtlig Oprindelse eller er fjendtlig Ejendom. Over de i en britisk Havn udlossede Varer bliver der disponeret i Henhold til bb).

ee) Derefter blev ved The Order in Council af 11. Marts 1915 fire Arter af Varer erklærede fredløse, nemlig saadanne som

bliver befordret *til* en *tysk* Havn selv om de er bestemt for Neutrale eller er disses Ejendom.

som er indladet *i* en *tysk* Havn, selv om de er bestemt for Neutrale og er disses Ejendom.

som bliver befordret *til* en *neutral Havn,* dersom de er bestemt for Fjenden eller er hans Ejendom.

som er indladet *i* en *neutral* Havn, dersom de er af fjendtlig Oprindelse eller er fjendtlig Ejendom, selv om de er bestemt for Neutrale.

ff) Foruden disse Bestemmelser angaaende Ladningen indeholder The Order in Council af 11. Marts 1915 imidlertid endnu en, nemlig Inddragningen af de for neutrale Skibe lettende Bestemmelser: et Skib, som er udklareret fra en engelsk eller en Englands Forbundsfæller tilhørende Havn til en neutral Havn, men som alligevel begiver sig til en fjendtlig Havn, skal ogsaa kunne beslaglægges, naar det bliver kapret paa en senere Rejse. Et saadant Skib er altsaa erklæret fredløst, saalænge Krigen vedvarer.

Det er først lidt efter lidt gaaet op for de Neutrale, hvor meget The Order in Council af 11. Marts 1915 vil skade dem og dette navnlig paa Grund af den hensynsløse Maade, hvorpaa Storbritannien har anvendt den. Den betyder en fuldstændig Blokering ikke alene af tyske, men ogsaa af alle neutrale Nordsøhavne og Standsning af al Handel med tyske Varer og al Transithandel til Tyskland. Fra den af regnes Nedgangen i den neutrale Skibsfart, forsaavidt denne ikke udelukkende tjener britiske Interesser.

Det er indlysende, at The Order in Council af 11. Marts 1915 er i Strid med Folkeretten. England har været med til at ratificere Pariser-Søretsdeklarationen af 1856, hvis Nr. 4 som første Forudsætning for en virksom Blokade forlanger, at den skal være »effektiv« d. v. s., at den virkelig hindrer Til-

førslen til den fjendtlige Kyst. Men ved den af Storbritannien trufne Forholdsregel drejer det sig overhovedet ikke om nogen Blokering af Havne eller Lande, men om Regulering af Trafiken paa Havet og om Spærring af visse Tilførselsveje til Nordsøen, som England, grundet paa sin heldige geografiske Beliggenhed let er i Stand til at føre Opsyn med.

Selve Tysklands Havne er aldeles ikke spærrede. Østersøhavnene er ganske fri, og Nordsøhavne har i al Fald Forbindelse med de danske og skandinaviske Havne. Storbritannien har imidlertid sat sig ud over Blokadens Effektivitet ligesom over saa mange folkeretslige Forpligtelser og er vendt tilbage til Papirblokaden, som man ogsaa i sin Tid betegnede som »blocus anglais«. »Morning Post« for 10. April 1914 betegner The Order in Council af 11. Marts 1915 som »establishing *(on paper)* the blockade of Germany«. Den amerikanske Note af 5. Novbr. 1915 taler i Nr. 16 træffende om den »so-called blockade« og erklærer i Nr. 22: »The present British measures cannot be regarded as constituting a blockade in law, in practise or in effect.«

Men The Order in Council støder ogsaa af en anden Grund an mod den bestaaende Folkeret. Anden Sætning i Pariser Søretsdeklarationen af 1856 bestemmer:

»Det neutrale Flag dækker den fjendtlige Vare med Undtagelse af Krigskontrabande.«

Denne Regel, som er opstillet i den neutrale Skibsfarts Interesse, og som i de sidste 60 Aar er blevet overholdt i alle Krige, ophæves fuldstændig ved The Order in Council af 11. Marts 1915. Storbritannien vender tilbage til forrige Aarhundreders Principer og udvider Kapringsretten til alle under neutralt Flag befordrede fjendtlige Varer, ogsaa naar de ikke er Kontrabande. Derved har det neutrale Flag ganske mistet sin beskyttende Magt.

Snart viste det sig, at Hensigten med The Order in Council af 11. Marts 1915 — nemlig at afskære Tyskland fuldstændig fra det tilgrænsende neutrale Udland og forhindre al, ogsaa indirekte, Tilførsel af Nærings-, Foder- og Brændselsstoffer til Militæret og Civilbefolkningen — ikke helt kunde naas ad den Vej, man var slaaet ind paa. Gjort modig ved

den Holdning, som indtoges af de Neutrale, der lod det blive ved virkningsløse Protester, skred Storbritannien til videre Forholdsregler, som yderligere truede og besværliggjorde den neutrale Skibsfart.

Først blev ved

d) The Order in Council af 20. Oktober 1915 Artikel 57, Afsnit 1 i Londoner-Deklarationen erklæret for ophævet. Denne Bestemmelse lyder:

Bortset fra Bestemmelsen om Flagskifte bestemmes et Skibs neutrale eller fjendtlige Karakter af det Flag, som det er berettiget til at føre.

Efter at denne Bestemmelse var ophævet, traadte, som The O. i. C. udtrykkelig fastslaar den tidligere i de engelske Priseretter gældende Ret atter i Kraft. Men denne Kapringsret, som tilsigter den størst mulige Udvidelse af Retten til at gøre Bytte paa Havet ophæver rent ud det i Londoner-Deklarationens Artikel 57 anerkendte Princip, at Berettigelsen til at føre et neutralt Flag — altsaa Indføringen i en neutral Magts Skibsregister — giver Skibet Karakter af neutralt. I Modstrid hermed erklæres nu ethvert Skib der sejler under neutralt Flag, selv om de er berettiget dertil, for hjemfaldent, for saa vidt en Fjende er Ejer eller blot Medejer af det. For at det kan beslaglægges er ikke blot en nok saa lille Fjenden tilhørende Andel tilstrækkelig, men Begrebet »Fjende« blev taget i det berygtede Udtryk »alien enemy«s Betydning, d. v. s. at som Fjende betragtes enhver Neutral, ja endog enhver britisk Borger, for saa vidt han har sin Bopæl i Fjendens Land eller blot opholder sig der. Desuden bliver enhver fjendtlig Undersaat, naar dette ikke modbevises, betragtet som boende i Fjendens Land, altsaa som »alien enemy«, og endelig regnes ethvert Skib for fjendtligt, hvis Kaptajn og Besætning er Fjendens Undersaatter, eller blot beskæftiger sig med Handel med Fjenden.

Dette System, som begunstiger Sørøveriet, forekom i 1908 Sir Edward Grey saa middelalderligt, at han anbefalede de britiske Delegerede paa Londoner Konferencen at slutte sig til det Princip, at et Skibs Neutralitet betegnes ved Retten til at føre et bestemt Flag (»to assent to the principle that the

test of the nationality of the ship should be the flag which she is entitled to fly«). Ved at sætte Artikel 57 ud af Kraft vendte Storbritannien tilbage til Principer, der som Sir Edward Grey udtaler i den nævnte Henstilling, under visse Omstændigheder kan føre til den »absurdity«, at et under neutralt Flag sejlende Skib kan betragtes som fjendtligt og beslaglægges, naar en Fireogtredsindstyvendedel af det er en fjendtlig Undersaats Ejendom.

For at forebygge Misforstaaelser skal det bemærkes, at Artikel 57, som dens Indledning viser, intet har at gøre med Spørgsmaalet om Flagskifte i Tilfælde af Krig. Hin Bestemmelse angaar tværtimod kun Skibe, som allerede ved Krigens Begyndelse absolut var berettigede til at føre neutralt Flag.

Efter yderligere 5 Maaneders Forløb mærkede England, at »it is no longer expedient to adopt article 19« i Londoner-Deklarationen. Det fjernede derfor ogsaa denne Skranke, som hindrede dets Bevægelsesfrihed ved

e) The Order in Council af 30. Marts 1916.

Londoner-Deklarationens Artikel 19 bestemmer:

»Et Blokadebrud, der retfærdiggør et Skibs Beslaglæggelse, betragtes som ikke foreliggende, naar Skibet paa det Tidspunkt befinder sig paa Rejse til en ikke blokeret Havn, hvilket end Skibets eller Ladningens senere Bestemmelsessted maatte være.«

Med Ophævelsen af denne Bestemmelse anordner nu The O. i. C. af 30 Marts 1916:

aa) Relativ Kontrabande, der er bestemt for Fjenden, kan altid beslaglægges, uden Hensyn til, om Varerne føres direkte til det endelige Bestemmelsessted, eller der kræves endnu en Omladning eller Befordring til Lands.

Herved er Læren om »The ultimate destination« for relativ Kontrabande ogsaa med Hensyn til Blokaden bragt til Anvendelse i den videst mulige Udstrækning, og The O. i. C. henviser udtrykkeligt til, at hverken Skib eller Ladning kan fritages for Beslaglæggelse for Blokadebrud, selv om Skibet befinder sig paa Vej til en ikke blokeret Havn. Bemærkelsesværdigt er det, at den engelske Regering ved Udstedelse af denne O. i. C. forsaavidt er afveget fra den tidligere indtagne

Holdning, som den taler om Blokadebrud og om blokerede og ikke blokerede Havne, skønt den overhovedet ikke har udstedt nogen formel Blokadeerklæring.

bb) Man har Lov at antage, at absolut Kontrabande er bestemt for det fjendtlige eller af Fjenden besatte Omraade eller den fjendtlige Krigsmagt (Londoner-Deklarationens Artikel 30), saavel som at relativ Kontrabande er bestemt for de fjendtlige Stridskræfter eller Forvaltningssteder (Art. 33) — ikke alene naar Varerne er konsigneret til en fjendtlig Agent eller »til Ordre« eller til en i Fjendens Land bosiddende Person (O. i. C. af 29. Oktbr. 1914), men ogsaa, naar de er adresseret til en Person eller bestemt for en Person, som under Krigen har sendt indførte Varer videre til et Fjenden tilhørende eller af Fjenden besat Omraade.

Denne Bestemmelse fik sin praktiske Anvendelse i et kompliceret Opsyns- og Spionagesystem, hvorom der senere skal tales. Thi ved en yderligere Bestemmelse i The O. i. C. af 30. Marts 1916 blev — i Modstrid med alle i Aarhundreder i Prisesager anerkendte Principer — den beslaglæggende Stat fritaget for at føre Bevis for, at Forudsætningerne for Beslaglæggelsen var tilstede, og i Stedet paalægges det Ejeren af Varerne at bevise at de *ikke* er bestemt for det fjendtlige Udland, eller dets Hær eller Forvaltningssteder.

Men heller ikke herved mente Storbritannien helt at kunne naa sit Maal: at udsulte Tyskland og kvæle det økonomisk. Det besluttede sig derfor til at gaa bort fra den hidtidige Trafik: at ophæve enkelte folkeretslige Regler, og i Stedet med et Tag stryge alle disse tyngende Lænker af sig. I

The Order in Council af 7. Juli 1916

blev der først meget rigtigt henvist til, at de stadige Indgreb i den af Londoner-Deklarationen fastslaaede Søkrigsret havde vakt Tvivl om, hvorvidt de forskellige Orders in Council har været i Overensstemmelse med Folkeretten (»Whereas the issue af these successive Orders in Council may have given rise to some doubt as to the intention of His Majesty ... to act in strict accordance with the Law of Nations ...«). I Stedet for disse forskellige Orders in Council skal da træde følgende Regler.

aa) Man har, naar det modsatte ikke bevises, Lov at formode, at Varerne er ***bestemt for Fjenden*** og kan altsaa beslaglægge dem, naar Varerne er konsigneret

til eller for en fjendtlig Myndighed eller en Agent for den fjendtlige Stat;

eller til eller for en Person, som under den nuværende Krig har viderebefordret Kontrabandevarer til en fjendtlig Myndighed eller en fjendtlig Agent eller til eller for en Person i det fjendtlige eller besatte Omraade.

eller »til Ordre«;

eller naar Skibspapirerne ikke angiver, hvem der er den virkelige Modtager af Varerne.

bb) Den *fortsatte Rejses* og den *endelige Bestemmelses* Princip skal kunne anvendes saavel til Bestemmelse af Begrebet Kontrabande som ved Afgørelsen af, om der foreligger Blokadebrud eller ej.

cc) Et neutralt Skib, som fører Kontrabande med Skibspapirer, der lyder paa et neutralt Bestemmelsessted, og som alligevel begiver sig til en fjendtlig Havn, kan ogsaa kapres og beslaglægges, naar det træffes *inden Slutningen af den næste Rejse.*

Ved disse Bestemmelser var Sagernes Stilling ganske vist klarlagt. Men naar den engelske Regering i The O. i. C. havde den Dristighed at paastaa, at disse Regler var i Overensstemmelse med den gældende Folkeret, saa tvinges man til at paapege, at de i alle Henseender er i Modstrid med de hidtil anerkendte folkeretslige Grundsætninger. De er tilpasset efter Englands Behov under de tilfældige Forhold, som den nuværende Krig har skabt. Men det har dog endnu aldrig været tilladt en krigsførende Magt under en Krig paa Trods af alle Krav, at opstille Regler ikke blot for Modstanderen, men ogsaa for de Neutrale, og at paastaa, at disse Regler nu skal være gældende Folkeret. Saalænge Anerkendelsen fra alle Staters Side mangler, har de af den ene Part opstillede Regler kun Gyldighed som indrestatslige Bestemmelser og ikke som folkeretslige Regler, som ogsaa efter den engelske Priserets Praksis — f. Eks. i Tilfældet »Marie Gläser« (Dom af 16. Sept. 1914), kun er anvendelig i priseretslig Rettergang.

Dette er Udviklingstrinene i den engelske Lovgivning med Hensyn til Søkrigsretten under den nuværende Krig. Vi vil nu konstatere, hvad der er blevet af den neutrale Skibsfart under Indflydelse af denne Krigslovgivning.

B. *Den neutrale Skibsfart under de engelske Krigsforanstaltningers Tryk.*

I. Indtil The Order in Council af 11. Marts 1915.

I Beretningen om den neutrale Skibsfarts Nedgang under Verdenskrigen kan man skelne mellem to Afsnit, hvis Pol er den ovenomtalte O. i. C. af 11. Marts 1915, ved hvilken Tilførslen til og Udførslen fra Tyskland principielt skulde forhindres.

I det første af disse to Tidsrum led den neutrale Skibsfart under visse Indskrænkninger og Byrder, men den var dog i det mindste endnu levedygtig; i det andet Tidsrum hæmmedes den mere og mere, forsaavidt det ikke drejede sig om Samkvemmet med Storbritannien.

1. Rækken af engelske Forholdsregler overfor den neutrale Skibsfart begynder med Bekendtgørelsen fra det britiske Admiralitet af 3. November 1914. I den tjenstlige Bekendtgørelse opstilles den allerede nævnte Paastand, som i Virkeligheden var i Strid med Sandheden, at Tyskerne uden videre havde udlagt Miner paa den nordlige Skibsfartrute fra Amerika. Det tilraades derfor de neutrale Handelsskibe at undgaa den nordlige Passage ad Linjen Hebriderne—Færøerne—Island og i Stedet gaa gennem den engelske Kanal og derpaa langs Østkysten af England.

Først i Løbet af de næste Uger og Maaneder blev det klart for Verden, hvad Meningen og Formaalet var med denne Henstilling, der tilsyneladende var udsprunget af en velvillig Hensyntagen til den neutrale Skibsfarts Sikkerhed: Storbritannien havde allerede dengang til Hensigt at udøve den Ret, der ubestridt tilkommer enhver krigsførende Magt, Retten til at standse og visitere neutrale Handelsskibe, i den Form, der senere skal beskrives, og det vilde formindske de dermed

forbundne Ubehageligheder for sig selv og — for at undgaa stormende Protester — ogsaa for de Neutrale.

2. Haand i Haand med denne Bestemmelse, der ifølge sin Form er et Raad, men i Virkeligheden en Befaling gik en hidtil ikke i nogen Krig anvendt Maade at udøve Visitationsretten paa. Det var hidtil blevet betragtet som selvfølgeligt, at neutrale Skibe, der standsedes af en krigsførende Magts Søstridskræfter, i Reglen blev undersøgt paa det Sted, hvor de blev standsede, for at det kunde konstateres, om de medførte Krigskontrabande. Men nu blev de standsede Skibe principielt ***beordret i en engelsk Havn*** under Paaskud af, at deres Størrelse ikke tillod en Visitation paa Stedet, og at det hyppigt oprørte Hav gjorde det vanskeligt for Visiteringskommandoen at komme ombord. I Virkeligheden skulde denne Forholdsregel, som er tilladelig i Undtagelsestilfælde, men som af England paa ulovlig Vis blev gjort til almindelig Regel og gennemførtes med stor Hensynsløshed, i første Række tjene til at beskytte de Krigsfartøjer, som foretog Undersøgelsen og som med dette Formaal for Øje laa stille i det aabne Hav, mod Angreb fra tyske U-Baade. Endvidere skulde Tilførslen til Holland og de nordiske Stater besværliggøres, og fremfor alt skulde der gives de britiske Myndigheder Lejlighed til foreløbig at sætte sig i Besiddelse af Ladningen, idet man nærede det Haab, der i mange Tilfælde viste sig begrundet, at England kunde købe Ladningen billigt, da man vilde undgaa at indlade den igen. Bestod der et Udførselsforbud for de i engelske Havne udlossede Varer som f. Eks. for Garvestoffer, saa nægtedes der Tilladelse til Genindladning, under Paaberaabelse af denne Omstændighed, skønt der hører en stærk folkeretslig Samvittighed til for først i Modstrid med Folkeretten at skaffe neutrale Varer ind i Landet, og derefter at beslaglægge dem med Anvendelse af indenrigske Retsbestemmelser. En vægtig Omstændighed var endelig den Kendsgerning, at Storbritannien ved saaledes at opbringe neutrale Skibe i engelske Havne ganske roligt kom i Besiddelse af international Post, et Middel til at drive Handelsspionage, i hvis Benyttelse England først i det sidste Afsnit af Krigen har bragt det til fuldendt Dygtighed.

I de engelske Havne laa Skibene Uger og Maaneder igennem, til der blev afsagt Dom af Priseretterne. (De forenede Staters Note af 26. Decbr. 1914). Paa mange Maader blev Rederne i de i Ladningen interesserede gjort føjelige, saaledes f. Eks. de store Flæsk- og Spækimportører (»Packers«) i Chikago, hvis Skibe blev opholdt saa længe i England, at de bøjede sig for den af England foreslaaede Overenskomst, som kostede dem Millioner og som for hele Resten af Krigen gjorde dem til Tvangsleverandører til England.

Denne systematiske Opbringning i engelske Havne af Skibe med mistænkelig Ladning havde for den neutrale Skibsfart langt mere indgribende Følger end den Tidsspilde, som Afvigelsen fra Kursretningen medførte. Talrige Redere trak helt deres Skibe bort fra de truede Linjer, og Forsikringsselskaberne gjorde Vanskeligheder med Overtagelsen af Krigsrisikoen. Desuden fik Rederne og de i Ladningen interesserede, som den svenske Stat officielt har bevidnet, aldrig af Priseretten fuld Erstatning for de ved Opbringning, Losning og Genindladning af Varerne og den i England ganske særlig kostbare Retsrepræsentation lidte Formuestab.

3. Som af saa mange andre britiske Foranstaltninger, saaledes fremgaar det ogsaa af denne Maade at udøve Visitationsretten paa, der strider mod alle hidtidige folkeretslige Vedtægter, at man i England aldeles ikke er kommet paa den Tanke: I Verdenssamkvemmet maa hver Nation tage Hensyn til de øvrige Folk og deres Interesser. Kunde England ikke udøve den det tilkommende Ret til Visitation paa en af Folkeretten anerkendt Maade, saa maatte det — som de Forenede Staters Note af 26. December 1914 og af 5. November 1915 med Rette paapegede — give Afkald derpaa. Men det stred mod alle den folkeretslige Morals Principer i den bekvemme Krigsførelse at forlange af de Neutrale, at de skulde gøre Omveje, udsættes for Fortrædeligheder og lide Formuestab. Allerede her viser sig den Tanke, der gaar som en rød Traad gennem alle engelske Krigsforanstaltninger: saavidt muligt at lade Krigen føre gennem de Neutrale og at læsse en Del af Krigsbyrderne over paa dem.

Den samme Hensynsløshed — eller som Senator Hoke

Smith i en Tale, holdt den 11. August 1915 i The Importers Baltimore Committee, træffende sagde, »the self-complacent English arrogance« — overfor den neutrale Skibsfart viser den hemmelige Bekendtgørelse fra det engelske Admiralitet af 31. Januar 1915 til de engelske Handelsskibe om i givet Tilfælde at benytte sig af *neutrale Handelsflag*. Denne Bekendtgørelse er ikke alene ikke blevet bestridt af den britiske Regering, men efter en Protest fra de Forenede Stater af 10. Februar 1915 udtrykkeligt blevet bekræftet ved Noten af 19. Februar 1915, specielt den Kendsgerning, at engelske Skibe paa Tilbagerejsen fra Amerika til Liverpool *har sejlet under amerikansk Flag*. Man bliver først helt klar over den Fare, som truer neutrale Handelsskibe ved, at engelske Handelsskibe anvender deres Flag, naar man sammenholder den ovenfor nævnte Bekendtgørelse med to andre Bekendtgørelser fra den britiske Regering: *at Handelsskibene bliver bevæbnede,* og at de skal forsøge *at sejle en opdukkende Undervandsbaad i Sænk*. At et saadant Forsøg ifølge Krigslovene bringer Handelsskibets Kaptajn og Mandskab i Fare for at blive hængt i Ræerne som Sørøvere eller skudt, bekymrer den engelske Regering sig saa lidet om, at den endog opflammer til Udøvelse af denne Forbrydelse ved at udsætte Præmier. Trods alle Advarsler fra tysk og neutral Side findes der endnu letsindige Skibsførere, som bliver Ofre for Englands Fristelser og sætter deres eget, Besætningens og Passagerernes Liv paa Spil (saaledes Kaptajnen paa den engelske Damper »California«, som i Begyndelsen af December 1916 blev sænket i Middelhavet efter et Forsøg paa at sejle en tysk U-Baad i Sænk).

The Order in Council af 11. Marts 1915

forandrede fra Grunden af Situationen, der allerede i Forvejen var ubehagelig nok for den neutrale Skibsfart. England, den Stat, som i den amerikanske Note af 26. December 1914 med aabenlys Ironi fik tildelt Ærestitlen »usually the champion of the freedom of the seas and the rights of trade« forsøgte med ægte engelsk Stædighed og under Tilsidesættelse

af ethvert Hensyn til andre Nationer at realisere Planen om at udsulte Tyskland og derved komme nærmere til det Maal, som det var ude af Stand til at naa ved Hjælp af sine Vaaben. Som allerede ovenfor vist, blev ved The Order in Council af 11. Marts 1915 ikke blot al Vareomsætning til og fra tyske Havne forbudt, men ogsaa enhver Befordring af Varer *til* neutrale Havne, dersom de var bestemt for Fjenden eller var hans Ejendom, og endelig enhver Forsendelse *fra* neutrale Havne, dersom Varerne var af fjendtlig Oprindelse eller fjendtlig Ejendom. Denne Foranstaltning var aabenbart ensbetydende med en ny Art Blokade. Men da Blokeringen af neutrale Havne og Kyster var en saa skammelig Afvigelse fra alle hidtil gældende Folkeretsregler, at der kunde ventes skarpe Protester fra de hidtil saa føjelige Neutrale, saa undgik England ikke blot Ordet »Blokade«, men det svækkede Virkningen af et faktisk Blokadebrud ved den Indrømmelse, at de Varer, der ikke var betegnet som absolut Kontrabande, ikke vilde blive beslaglagt og heller ikke Skibene. Men derved fik hele Foranstaltningen, saaledes som den amerikanske Note af 5. Marts 1915 fremhævede, allerede ved den første Meddelelse om den planlagte Blokade, en saadan Karakter, at den ikke kunde indordnes under Folkerettens System. Thi Fjernelsen af neutrale Varer fra neutrale Skibe var kun tilladelig som Følge af Blokadebrud. I dette Tilfælde maatte Varerne enten erklæres for hjemfaldne eller ogsaa frigives. Men England vilde ikke bekende sig til nogen af disse to Muligheder. ikke til den første, fordi det undsaa sig ved denne Blokering af de neutrale Havne og Kyster, som endnu aldrig nogen krigsførende Magt havde vovet at iværksætte, men heller ikke til den anden, fordi Storbritannien ikke vilde udlevere de Varer, som med Magt var bragt ind i dets Havne, men vilde være i Stand til at forlange dem stillet til Regeringens Disposition.

I den samme amerikanske Note henvises ogsaa til det utrolige Krav til den neutrale Skibsfart, at den skal afholde sig fra Udskibning af Varer i neutrale Havne eller til saadanne, blot fordi disse Varer er af tysk Oprindelse eller tilhører Tyskere.

Det andet Formaal med The Order in Council af 11. Marts 1915 var let at faa Øje paa: ikke alene den direkte, men ogsaa den indirekte Tilførsel over de til Tyskland grænsende neutrale Stater skulde forhindres, og derved skulde Udsultningsplanen bringes nærmere til sin Virkeliggørelse. Men paa den anden Side skulde ogsaa Udførslen fra Tyskland ikke alene fra selve Tyskland, men ogsaa fra neutrale Havne umuliggøres, og derved skulde — foruden at den tyske Valuta trykkedes — ogsaa Tysklands Stilling paa Verdensmarkedet rokkes; thi det var for at tilintetgøre denne, at Storbritannien havde opflammet til Krig.

I Forbindelse med disse to, om man saa maa sige — Ødelæggelsesformaal: at slaa Tyskland ned som Militærmagt og som Verdenshandelsmagt, havde England ogsaa andre positive Maal; ved at hindre Tilførslen i de neutrale Lande at faa ledet Tilførselsstrømmen til Storbritannien og gøre dettes Havne til de eneste Omsætningshavne for hele Verden, og fremdeles af den tyske Verdenshandelsstillings Ruiner at udvinde nye Bygningsmaterialer til Befæstelse af den engelske Handels Stilling ogsaa overfor de Neutrale.

Ligesom da det *udkastede* denne Plan, saaledes tilsidesatte England ogsaa da det *gennemførte* den, alle sentimentale Hensyn til de neutrale Folk.

1. I en aabenbart af Regeringen inspireret Artikel i »Times« for 5. Januar 1915 konstateres det med største Aabenhjertighed, at næsten ethvert Skib til og fra skandinaviske eller hollandske Havne bliver bragt ind i en engelsk Havn til Visitation. Der bliver »hver enkelt Del af Ladningen straks prøvet i Belysning af alle de Efterretninger, som er skaffet til Veje fra de forskellige Kilder, der staar til Regeringens Disposition, og hvis Antal nu efter halvandet Aars Krig er meget betydeligt«. Samtlige disse Kilder er af et plumret og urent Udspring; de stammer dels fra den af England under Krigen med stor Behændighed udviklede *Handelsspionage*, dels fra den af Verden med Udtrykket »*engelsk Postrøveri*« betegnede Fremgangsmaade overfor den internationale Posttrafik.

Artikel I i den 11. Overenskomst i 2. Haager-Konference af

8. Oktober 1907 »angaaende visse Indskrænkninger i Udøvelsen af Kapringsretten under en Søkrig« bestemmer:

»De paa Havet, paa neutrale eller fjendtlige Skibe forefundne Brevpostsendinger, tilhørende Neutrale eller Krigsførende, hvad enten de er af officiel eller privat Natur, er ukrænkelige.«

Denne Overenskomst er ratificeret af England, men er lige saa lidt blevet taget i Betragtning som saa mange andre traktatmæssige Forpligtelser. Selv om enkelte krigsførende Stater virkelig ikke havde tiltraadt den, saa var den dog i Overensstemmelse med hele den civiliserede Verdens anerkendte retslige Interesser. Uden Hensyn hertil blev samtlige Postsendinger paa de i engelske Havne indbragte neutrale Skibe, altsaa fra samtlige amerikansk-europæiske Postsække — saa længe de Forenede Stater endnu af Navn var neutrale — bragt i Land i England og dér undersøgt paa det nøjeste. Og dette gjaldt ikke alene Postpakkerne, som dog mulig kunde indeholde Krigskontrabande, men ogsaa Brevposten. Der blev ikke taget det ringeste Hensyn til det Faktum, at Postsagerne bar neutrale Regeringers eller deres Repræsentanters Segl. Alle disse Brevskaber blev gennemsøgte, ikke alene for at man deraf kunde uddrage Efterretninger, som var af Værdi for Krigsførelsen, men ogsaa for at man kunde konstatere, hvilke Forbindelsesveje der fra det neutrale Udland førte til Tyskland. Saaledes haaber man at naa begge Hensigter med The Order in Council af 11. Marts 1915, nemlig at udfinde det endelige Bestemmelsessted for de til Europa gaaende Varer og endvidere med Hensyn til de fra Europa kommende Varer at konstatere, om de er af tysk Oprindelse eller er tysk Ejendom. At disse allerede før Haager-Overenskomsten ganske uhørte Krænkelser af Brevhemmeligheden ogsaa forfølger endnu et Maal, nemlig at give de engelske Myndigheder visse Fingerpeg med Hensyn til, hvorledes Tyskland og de Neutrale kan fortrænges fra Verdensmarkedet, skal senere paavises.

2. De Midler, ved hvilke England bragte de Neutrale til at tjene dets Formaal, er i Overensstemmelse med Sætningen: »Und bist du nicht willig, so brauch ich Gewalt.«

a) Det System, som Storbritannien har opfundet til at forhindre al Transithandel gennem de neutrale Lande til Tyskland, virkede ogsaa tilbage paa den neutrale Skibsfart, for det første, fordi Forsendelse kun tillodes til bestemte Personer og Foretagender, og fremdeles, fordi saavel Redere som Forsikringsselskaber trak sig tilbage fra den saaledes indskrænkede og vanskeliggjorte Trafik paa Havet. Triumferende beretter »Times« for 5. Januar 1916, at flere Dampskibsselskaber, som ikke vilde underkaste sig de engelske Krav, allerede var blevet tvunget til at indstille deres før Krigen regelmæssigt udførte Ture.

Et særlig virkningsfuldt Middel til at faa genstridige Redere til at makke ret var at nægte dem engelske *Bunkerkul.* Paa den af Englænderne anvendte Metode: at gaa fra mindre Krav til større, indtil Modstanderen er bragt i et slavelignende Afhængighedsforhold, gives der intet bedre Eksempel end disse Foranstaltningers Historie. Til at begynde med maatte Skibe, som indtog engelske Bunkerkul, forpligte sig til at stille 30 % af deres Lastrum til Disposition for Trafiken til og fra England. Snart forøgedes dette Krav derhen, at neutrale Skibe — ifølge det Vidnesbyrd, der indeholdes i den ofte omtalte »Times«-Artikel af 5. Januar 1916 — kun fik Bunkerkul i det engelske Riges Havne, naar Rederne overtog den Forpligtelse, »at intet Fartøj, som tilhørte dem, eller som de havde fragtet, eller som stod under deres Opsigt, driver Handel med nogen som helst Havn i Fjendens Land eller befordrer nogensomhelst Ladning, som kommer fra Fjendens Land eller er bestemt dertil.« Denne Udviklings Kulminationspunkt dannes af den engelske Regerings Erklæring af 16. April 1916. For at forhindre de neutrale Redere i at omgaa de dem af England paalagte Forpligtelser ved at anvende tyske Kul, erklærede England, at alle Kul af tysk Oprindelse, der befordredes paa neutrale Skibe, det være sig som Ladning eller i Bunkers, vilde blive beslaglagt ligesom andre Varer af tysk Oprindelse. Saadanne Skibe skulde altsaa slæbes til en engelsk Havn og der berøves deres Kul; de var saaledes fuldstændig hjælpeløse, hvis de ikke gik ind paa de engelske Betingelser.

Et andet »lille Middel« bestod i, at man nægtede at reparere Skibe i engelske Havne, dersom Skibets Ejer ikke føjede sig efter de engelske Paabud. Dette har de vigtigste Skibsfartslinier, specielt den hollandske og den norske Amerikalinie ogsaa gjort, og kun denne fuldstændige Underkastelse har de at takke for, at det er dem muligt stadig at fortsætte deres Virksomhed.

b) Særlig trist formede Situationen for de neutrale Nordsøstater sig under de engelske Foranstaltningers Indflydelse. Ikke nok med, at de mistede en stor Del af deres Udbytteomraade ved Udlægning af Minefelter og Spærring af visse Søterritorier, og at de kun kunde drive deres Erhverv under stadig Livsfare; men de engelske Søstridskræfter bragte ogsaa utallige Fiskerfartøjer ind i engelske Havne og tvang dem til at stille deres Fangst til Disposition. Indtil Midten af Juli 1916 var paa denne Maade 150 hollandske Fiskerfartøjer blevet slæbt bort. I November 1915 offentliggjorde den engelske Konsul i Bergen en Erklæring af følgende Indhold: De norske Sildefiskere skal forpligte sig til i den forestaaende Fangsttid udelukkende at levere til Storbritannien; de vil da faa en Attest, der beskytter dem mod at blive opbragt af engelske Vagtskibe. Den nyeste Foranstaltning mod det hollandske Fiskeri viser sig i den af den engelske Regering med den »Neerlandsche Overzee Trust« (Netherland Oversea Trust, N. O. T.) trufne Overenskomst, ifølge hvilken alle Fiskefartøjer, som i en Afstand af mindre end 50 engelske Mil fra den engelske Kyst bjerger Skibbrudne, Vrag eller Genstande fra Krigsskibe, skal bringe disse Personer eller Genstande til den nærmeste engelske Havn eller udlevere dem til det første engelske Krigs- eller Handelsskib, som de møder.

c) England begyndte Krigen under Løsnet: Beskyttelse for de smaa Nationer. Hvorledes det har løst denne prisværdige Opgave, fremgaar bedst af den Behandling, som det har ladet Danmark blive til Del med Hensyn til *Island.* Denne danske Besiddelse ligger ganske vist saa bekvemt for England, at det saa at sige kun behøver at strække Haanden ud for at bemægtige sig den. I Overensstemmelse hermed var

ogsaa den Fremgangsmaade, der anvendtes overfor Danmark.

I Begyndelsen af 1916 erklærede England ikke mere at ville tillade Eksporten af islandske Produkter til Skandinavien eller levere Kul, Petroleum, Salt og Fiskeriredskaber til Island, dersom man ikke indrømmede de britiske Myndigheder fuld Kontrol over alle islandske Produkter. Da der ikke var nogen Tvivl om, at England med sædvanlig Hensynsløshed vilde gøre Alvor af sin Trusel, udstedte det islandske Ministerium i Juli 1916 paa Grundlag af en dansk Bemyndigelseslov en Forordning, ifølge hvilken det er forbudt at udføre Varer fra Island undtagen paa Skibe, som paa deres Rejse til Bestemmelsesstedet anløber en engelsk Havn. Dette maa enhver Skibsfører skriftlig forpligte sig til, før han begynder at befragte et Skib med Ladning til Udlandet. For Overtrædelse af denne Forordning er fastsat Pengebøder indtil 100,000 Kr.

Allerede ved Udstedelsen af denne Bekendtgørelse blev den danske Regering forbigaaet, og England forkyndte sine Ønsker direkte for det islandske Ministerium. I hvor høj Grad de britiske Agenter følte sig som Herrer paa Island, viser en Bekendtgørelse, der blev opslaaet i Reykjavik i August 1916, og i hvilken Udførsel af Fiskeriprodukter, Tran, Kød, Uld og Læder fra Island til neutrale Østersø- og Nordsøhavne forbydes, og enhver, der har saadanne Produkter at sælge, henvises til den britiske Konsul, som enten selv vil købe Varerne eller give Anvisning paa de Personer, som det er tilladt at sælge til.

Dermed er Island afskaaret fra Handelssamkvem med Moderlandet, og Danmark er ude af Stand til at drive Transithandel med islandske Produkter.

d) Som »summit of arrogance« har Amerikanerne betegnet den Behandling, som Storbritannien lod de Forenede Stater blive til Del i Spørgsmaalet om Bomuldssendingerne. Men heller ikke denne store Nation har formaaet — og har, som de senere Begivenheder viser, heller ikke for Alvor villet det — at kæmpe effektivt mod Englands brutale Fremgangsmaade.

Bomuld er som bekendt en Hovedudførselsartikel for den

amerikanske Unions sydlige Stater. Bomuldseksporten naaede i Fredstider en Værdi af en Fjerdedel af den samlede nordamerikanske Eksport. To Tredjedele af Høsten gik til Udlandet, en Tredjedel af Eksporten til England og en anden Tredjedel til Tyskland og Østrig. Ved Krigens Udbrud laa Bomuldshøsten for 1913—14 parat til Afsendelse. Da Bomuld den Gang stod paa Frilisten, var der intet, der kunde hindre Forsendelsen paa engelske, neutrale eller endog paa tyske Skibe. Tyske Skibe blev imidlertid praktisk talt udelukkede, fordi de britiske og de af dem afhængige amerikanske Forsikringsselskaber ikke tegnede nogen Forsikring herpaa. Med Hensyn til Forsendelse til Tyskland kunde saaledes kun amerikanske Skibe komme i Betragtning. England havde imidlertid i Fredstider forstaaet at hindre Dannelsen af en amerikansk Handelsflaade. Forsøget paa under Krigen at skabe en saadan, netop med Bomuldseksporten for Øje, strandede ligeledes paa engelske Intriger. Storbritannien stod især fjendtligt over for Flagskifte under Krigen, erklærede fremdeles at ville betragte alle tyske Skibe, der gik over i amerikansk Eje, som tyske. Da det imidlertid i tidligere Krige var traadt i Skranken for Tilladeligheden af Flagskifte og vilde undgaa Sammenstød med Amerikanerne, saa sendte det i den bekendte »Dacia«-Affære sin Forbundsfælle Frankrig i Breschen, da dette Land med Hensyn til Spørgsmaalet om Flagskifte kunde se tilbage paa en uplettet Fortid.

Umuligheden af at forsende den amerikanske Bomuld førte til økonomisk Ruin for Sydstaterne. Priserne sank i den Grad, at Høsten 1914—15 med et samlet Udbytte paa 15,1 Mill. Baller kun havde en samlet Værdi af 593 Mill. Dollars, medens Høsten 1913—14 med 14,9 Mill. Baller repræsenterede en Værdi af 978 Mill. Dollars. Trods et Merudbytte paa ca. 20,000 Baller var der altsaa en Mindreværdi af 385 Mill. Dollars. Situationen i Sydstaterne var saa trist, at den offentlige Velgørenhed tog sig af de betrængte Farmere og iværksatte den saakaldte »buy a bale of cotton«-Bevægelse, der gik ud paa, at enhver skulde købe en Balle Bomuld for 50 Dollars for at understøtte Sydstaterne.

De stormende Protester i Kongressen førte endelig til, at

Storbritannien erklærede ikke at ville lægge Bomuldsudførslen Hindringer i Vejen. Imidlertid var Bomuldsprisen sunket i den Grad, at et Pund kun indbragte 6 Cents, mindre end Halvdelen af Normalprisen. Til denne Spotpris erhvervede Englænderne nu imidlertid en stor Del af det amerikanske Bomuldsforraad, saaledes at der ifølge en Sammenligning, der anstilledes af »Cotton«, det officielle Organ for Bomuldsbørsen i Manchester, i Efteraaret 1915 fandtes 1½ Mill. Baller i England, ca. 3 Gange saa meget som paa samme Tid i Aaret 1913.

Til Trods for den principielle Udførselstilladelse var det dog kun i kort Tid muilgt uhindret at drive Bomuldseksport. Paa den ene Side tvang England Danmark til at forbyde Udførsel af og Transithandel med Bomuld, hvad der umuliggjorde Forsendelsen til Tyskland over København; og paa den anden Side blev Bomuldsskibene saavel ved Indladningen som ved Visitationen i de britiske Havne, hvortil de blev slæbt ind, udsat for de største Vanskeligheder. De amerikanske Befragtere maatte lade Indladningen foretage under Opsigt af britiske Konsulatsembedsmænd. De enkelte Baller blev fotograferet med Røntgenstraaler, for at det kunde konstateres, om der ikke fandtes Kobber eller Gummi skjult i dem, og i de britiske Havne blev de enkelte Baller i samme Hensigt udlossede og vejede. Hensigten med disse Foranstaltninger var tydelig nok. Amerikanerne skulde tvinges til at afholde sig fra direkte Forsendelse til neutrale Lande, for at England atter kunde blive Midtpunktet for hele Bomuldshandelen.

Bomuldseksporten til Tyskland og de neutrale Lande, der en Tid var mulig i et vist Omfang, selv efter den saakaldte Blokade af 11. Marts 1915, blev til Slut fuldstændig umuliggjort, ved at England tvært imod tidligere afgivne formelle Løfter ved The Order in Council af 24. August 1915 satte Bomuld paa Listen over absolut Kontrabande. Den 12. Oktober 1915 erklærede Sir Edward Grey i House of Commons, at man vilde gøre sig alle mulige Anstrængelser for at forhindre, at der kom Bomuld eller Bomuldsvarer til Tyskland, fordi det der anvendtes til Eksplosivstoffer. Naar man betænker, hvor ringe Muligheden for denne Anvendelse af Bomuld

er i Forhold til det almindelige Forbrug, og at der til Krigsformaal i største Omfang anvendes Cellulose i Stedet for Bomuld, hvad da ogsaa er blevet betonet af de engelske Kemikere, saa viser det sig tydeligt, hvad England, ved at hindre den amerikanske Bomuldseksport til Tyskland og til de Neutrale, i Virkeligheden tilsigtede: nemlig at faa Verdenshandelen med Bomuld fuldstændig i sin Haand. Dette belyses af den stærke Opgang i den engelske Eksport af Bomuld til de neutrale Lande. Ifølge en Liverpool Statistik androg Bomuldseksporten fra England til de neutrale Lande i 1914 342,000, men allerede i 1915 519,000 Baller.

Hvad er Summen af de ovenfor anførte Kendsgerninger? Storbritannien udøver paa Havets Færdselsruter et vilkaarligt Herredømme, der udelnkkende tjener de britiske Interesser. De neutrale Stater er dels ude af Stand til at beskytte deres egne Flag mod Overgreb, dels, af Hensyn til enkelte Dele af Befolkningen, hvis Forretninger blomstrer ved den nuværende Tilstand, ikke villige til at gaa frem mod England med den paakrævede Energi. For mere end 100 Aar siden skrev Statssekretær Madison til Monroe: »The ficticious blockades proclaimed by Great Britain and made a pretext for violating the commerce of neutral nations have been one of the greatest abuses ever committed on the high seas.« (De fingerede Blokader, som er blevet proklamerede af Storbritannien og brugt som Paaskud til at krænke de neutrale Staters Handel, er et af de største Misbrug, der nogensinde er blevet begaaet paa Verdenshavene). Da Madison blev Præsident, drog han Sværdet for at imødegaa Englands Overgreb til Søs. Under Verdenskrigen lod de Forenede Stater sig til en Begyndelse nøje med at besvare Englands Papirblokade med Protester paa Papiret. De anerkendte denne Storbritanniens uindskrænkede Herredømme og Monopolstilling paa Havet. Siden traadte de aabenlyst ind i Rækken af Englands Vasaller. Og hvad er det endelige Resultat: der gives intet *mare liberum* mere, og Hugo Grotius har levet og lært forgæves.

III. AFSNIT.

HVORLEDES STORBRITANNIEN HAR KNEBLET DEN NEUTRALE HANDEL.

I andet Afsnit havde vi konstateret, hvorledes den neutrale Skibsfart under Indflydelse af de engelske Forordninger og de af Myndighederne trufne Foranstaltninger er naaet til fuldstændig Afhængighed af Storbritannien. I det følgende vil vi beskæftige os med den neutrale Handels nuværende Stilling. Vi vil se, at Englænderne Skridt for Skridt er trængt frem, som paa Havet saaledes ogsaa til Lands, og at de dels har lammet den neutrale Skibsfart — saa vel som den neutrale Handel — dels har stillet den under deres Opsigt og Formynderskab.

Den der kun betragter Situationen, saaledes som den tager sig ud i et givet Øjeblik, vil slet ikke kunne forstaa, at selvstændige Stater saaledes har kunnet frasige sig deres suveræne Rettigheder og i den Grad give deres Selvstændighed til Pris for en fremmed Statsmagt. Dette Resultat kan kun forstaas ud fra den historiske Udvikling i disse Krigsaar, og det er Kronen paa de engelske Statsmænds og deres kommercielle Hjælpetroppers uophørlige og maalbevidste Stræben.

De Lovgivningsforanstaltninger, der foretoges, for at man kunde naa dette Maal, var i første Række de allerede nævnte Orders in Council, omhandlende Kontrabande og Blokade.

Ogsaa i Beretningen om, hvorledes den neutrale Handel er bleven lagt i Lænker og behandlet vilkaarligt, kan vi, ligesom med Hensyn til Undertrykkelsen af den neutrale Skibsfart, skelne mellem to Afsnit, af hvilket det første strækker sig til O. i. C. af 11. Marts 1915, medens det sidste er at regne fra denne vigtige Bekendtgørelse.

I det første Tidsrum lider den neutrale Handel saavel som Skibsfarten under de talrige hinanden omstyrtende Forordninger og under Tilsidesættelsen af de Principer, der i Londoner-Deklarationen erklæredes som værende i Overensstemmelse med den gældende Folkeret. Storbritanniens Fremgangsmaade er her som der den samme. Til at begynde med

bliver talrige Genstande, som ifølge Londoner-Traktaten er relativ Kontrabande, eller staar paa Frilisten, skudt ind paa Listen over absolut Kontrabande. Derved opnaar England, at den indirekte Handel med disse Genstande paa de fjendtlige Lande umuliggøres. Andre Artikler bliver fra Frilisten skudt ind paa Listen over relativ Kontrabande, og samtidig bliver det for de sidstes Vedkommende erklæret for tilladeligt at beslaglægge dem selv ved indirekte Tilførsel, hvilket ifølge Londoner-Deklarationens Artikel 35 udtrykkelig var forbudt. Men herved blev kun de for de fjendtlige Stridskræfter og Forvaltningssteder bestemte Sendinger udsatte for Beslaglæggelse fra Modstanderens Side. Der blev da sluttelig opstillet den ubeviste og ubeviselige Paastand, at det ikke er muligt at skelne mellem Fjendens Stridskræfter og Civilbefolkningen, og dermed er det endelige Maal naaet: at kunne erklære enhver Sending, der kan anses som Kontrabande af nogen Art, og som er bestemt for Tyskland, for hjemfalden til Beslaglæggelse.

Det er indlysende, at allerede disse Indgreb ramte den neutrale Handel tungt. Ikke alene unddrog man den talrige Artikler, som den ifølge Londoner-Erklæringen havde kunnet levere direkte til Storbritanniens Modstandere; men ogsaa den indirekte Handel d. v. s. Transithandelen med Genstande, som er relativ Kontrabande, fremfor alt Nærings-, Foder- og Brændselsstoffer, umuliggjordes. I dette første Afsnit havde de britiske Forordninger stadig Præg af at være Krigsforholdsregler, der tilsigtede at lægge Modstanderen Hindringer i Vejen og svække ham.

En ganske anden Karakter havde den ved The O. i. C. af 11. Marts 1915 mod Tyskland proklamerede Blokade. Her traadte Krigsmaalene i Baggrunden for den tilsigtede Tilintetgørelse af Tysklands Verdenshandel. Med denne Forordning afslørede Storbritannien sine sande Planer og Hensigter. Ikke Opretholdelsen af Forbundet med Rusland og Frankrig. ikke den Garanti, det havde overtaget for Belgiens Neutralitet, ikke Bekæmpelsen af en prøjsisk Militarisme har foranlediget de britiske Statsmænd til Deltagelse i Krigen: de har drevet England ind i Krigen, fordi der syntes at frembyde sig

en gunstig Lejlighed til at fjerne den største Konkurrent paa Verdensmarkedet. Dermed forbandt man Haabet om at genskabe Englands tidligere Monopolstilling i Verden.

Kun ud fra dette Synspunkt er det muligt rigtigt at vurdere Betydningen af The O. i. C. af 11. Marts 1915. Men har man forstaaet de Bevæggrunde, der førte til denne i Verdenshistorien enestaaende Voldsforholdsregel, saa er det ogsaa straks klart, at de maatte rette dens Virkninger ikke alene mod Tyskland, men i lige saa høj Grad mod den neutrale Handel, og at Englands Maal var at frigøre sig ikke alene fra den tyske, men fra enhver anden Konkurrence paa Verdensmarkedet. Saa bliver det ogsaa forklarligt, at England i ingen Henseende var tilbageholdende i Valget af sine Midler og at det betraadte alle Veje, der syntes at føre til Opnaaelsen af den efterstræbte Monopolisering, ogsaa naar disse Veje gik over den neutrale Handels Tilintetgørelse.

De slyngede Stier, som Storbritannien fulgte under sit Forsøg paa at stille den samlede Verdenshandel under sin Opsigt alene, skal nu belyses.

A. *Trading with the enemy.*

Jean Jacques Rousseau har for 150 Aar siden skabt Sætningen »Krigen er et Forhold mellem Stat og Stat og ikke mellem Menneske og Menneske«. Denne Grundsætning, der siden er blevet anerkendt af alle civiliserede Folk, lige op til den nuværende Verdenskrig, er aldrig blevet anerkendt af England. Her holdt man stedse fast ved den Tanke, at ikke blot den fjendtlige Stat, men ogsaa hver enkelt af dens Undersaatter, ja endogsaa enhver, der er bosiddende i det fjendtlige Statsomraade er at betragte som »alien enemy«. Ud fra dette Synspunkt er det forstaaeligt, at Storbritannien forbød alle Personer, der som Statsundersaatter eller som bosiddende i Landet stod under den britiske Statsoverhøjhed, ethvert Samkvem med Fjenden og straffede Overtrædelse af Forbudet som Landsforræderi.

Forbudet mod »trading with the enemy« kunde man vel beklage som utidssvarende og forældet, men mod Lovmæssig-

heden af denne Foranstaltning var ingen Indvending mulig, saalænge den indskrænkedes til at gælde Personer, der stod under engelsk Overhøjhed. The O. i. C. af 11. Marts 1915 overskred imidlertid denne Grænse og lod Forbudet virke ogsaa overfor Personer, som England ikke var i Stand til eller beføjet til at befale over, nemlig de Neutrale.

Ved denne Forordning spærrede England ikke alene for enhver Tilførsel til og enhver Udførsel fra Tyskland, selv om den foregik over neutrale Lande, men det forbød ogsaa al Handel med tyske Produkter. Men da denne Forordning gjordes gældende i Praksis blev endogsaa denne Grænse overskredet og, som det nedenfor skal paavises, blev ethvert Samkvem med Tyskere forbudt de Neutrale, ligesom det allerede ved Krigens Begyndelse ved »trading with the enemy«-Forbudet var blevet forbudt Englændere. Man kunde ganske vist ikke putte de neutrale Overtrædere af dette Forbud i Tugthuset, men man fandt Midler og Veje til at straffe dem paa andre Maader, dersom de vovede at trodse den britiske Løve. Paa denne Maade lykkedes det England at tvinge de Neutrale til at betragte Englands Fjender som deres og at blive britiske Hjælpetropper i Handelskrigen.

Dette Maal er selvfølgelig ikke blevet naaet i et Spring, men er først blevet Resultatet af mere end et Aars udholdende Arbejde.

B. *Tilintetgørelsen af den neutrale Handel med Centralmagterne.*

I. Importhandel.

Det ene af de to Maal, der forfulgtes i The O. i. C. af 11. Marts 1915 var at afskære enhver Tilførsel til det Tyske Riges og dets Forbundsfællers Omraade. Da England var i Stand til at spærre Færdselsvejene til de tyske Havne, var det forholdsvis ligetil at forhindre den direkte Tilførsel til Tyskland. Det var allerede vanskeligere at hindre Tilførslen over de tilgrænsende neutrale Lande, saaledes Holland, Danmark, Sverige, Norge og Schweitz. At lukke ogsaa for disse Kilder var altsaa den britiske Udenrigspolitiks næste Maal.

England maatte med Hensyn til de neutrale Lande skelne mellem de Varer, som forblev i disse Lande, og de, som over neutrale Lande skulde føres til Tyskland. Naar denne Sondring skulde foretages, lod Storbritannien sig ikke nøje med de Beviser, som laa aabne for alles Blikke, men benyttede alle mulige, selv de smudsigste, Midler for at naa til Kundskab om en Sendings virkelige Bestemmelsessted. Desuden anvendte det som virksomste Hjælpemiddel Tvang og Trusler for at hindre de Neutrale i at handle, naar der blot kunde være den fjerneste Mistanke om, at de indførte Varer skulde gives videre til det fjendtlige Udland.

1. Udførselsforbud.

Et til en vis Grad virkningsfuldt Middel til at forhindre Tilførsel af Varer til et fjendtligt Land gennem et neutralt, er et Udførselsforbud for de paagældende Varer i dette neutrale Land. Et saadant Forbud gør særlig Virkning, naar det drejer sig om saadanne indførte Varer, der ogsaa produceres i selve det Land, hvortil de indføres. Med Hensyn til saadanne Varer vilde et blot og bart Forbud mod Transithandel, der kun forhindrer, at selve de indførte Varer blver udført igen, ikke have tilstrækkelig Kraft. Men bliver der til et saadant Forbud knyttet et Udførselsforbud, saa har den Stat, der vaager over Indførslen, en vis Sikkerhed for, at det eksporterende Land ikke i Stedet for de indførte og i Landet forblivende Genstande lader de nu overflødigblevne egne Produkter tilflyde det spærrede Land.

England forsøgte derfor foreløbig hos de fem neutrale Stater, der kunde komme i Betragtning, at faa gennemført Forbud mod Transithandel og Eksport; og det er i flere Tilfælde ogsaa lykkedes det ved at anvende den Trusel, at dersom det paagældende Land vægrede sig, vilde England overhovedet standse Tilførslen af alle den Art Varer til det neutrale Land.

2. Valg af Indførselsberettigede.

Men ved Hjælp af Forbudet mod Transithandel og Eksport mente England dog ikke helt at kunne naa sit Maal: at

afskære Centralmagterne fra al Tilførsel. Det er ugørligt en Gang for alle at udstede den Slags Forbud, uden at der gives Regeringerne en Mulighed for at opnaa Dispensation. Desuden virker den ved Udførselsforbudet hidførte Prisstigning i de spærrede Lande ansporende paa Smugleriet, og de neutrale Stater har ofte hverken Vilje eller Evne til at bekæmpe dette. De britiske Magthavere pønsede paa Midler til kun at lade de indførte Varer naa til saadanne Personer, om hvilke de mente at kunne antage, at de vilde drage Omsorg for, at de indførte Varer forblev i selve Landet. I aarevis har England arbejdet paa at holde alle Personer, der ikke forekom det paalidelige nok, borte fra Importhandelen. Der blev skabt et i sin Art beundringsværdigt System af Arrangementer, der greb ind i hinanden. Ganske vist var dette kun muligt ved Imødekommenhed hos de neutrale Myndigheder, hvis Samtykke ogsaa her blev aftvunget dem ved Trusler om fuldstændig Standsning af enhver Eksport.

a) Foranstaltninger paa Eksportpladserne.

De britiske Foranstaltninger med Hensyn til Opsigten med den neutrale Mellemhandel med Tyskland begynder allerede at vise sig paa de Steder, fra hvilke Varerne bliver udført til de til Tyskland grænsende neutrale Stater. Forsaavidt Udførselshavnene stod under britisk Overhøjhed, var de engelske Myndigheders Fremgangsmaade forholdsvis ligetil. Som Følge af de for »trading with the enemy« fastsatte høje Straffe, var enhver Handelsforbindelse selv med Personer, der blot var mistænkelige, yderst farlig. Desuden havde de engelske Havnemyndigheder Fuldmagt til at nægte at ekspedere Ladninger til saadanne Modtagere, som kunde mistænkes for at handle med Tyskland. Langt sværere var det at hindre enhver mistænkelig Forsendelse fra det neutrale Udlands Havne. Men ogsaa her er det lykkedes næsten over alt at naa det efterstræbte Maal, og man ved ikke, hvad man mest skal beundre: den Snuhed og Behændighed, hvormed Briterne forstod ogsaa i det neutrale Udland at skabe de nødvendige Opsynsinstitutioner, eller Langmodigheden hos de

neutrale Statsmyndigheder, der taalte disse aabenbare Indgreb i deres Statshøjhed.

Som Eksempel paa denne Udvikling tjener en Fremstilling af de Fremgangsmaader, ved hvilke Storbritannien opnaaede i Nordamerikas forenede Stater at sikre sig uindskrænket Opsigt med de vigtigste Varer, der kunde komme i Betragtning med Hensyn til Eksport.

aa) Bomuld er, som allerede ovenfor nævnt, Sydstaternes vigtigste Eksportartikel. Af Bomuldshøsten og den Pris, Bomulden opnaar, afhænger ca. 25 Millioners Ve og Vel — d. v. s. omtrent en Fjerdedel af De forenede Staters samlede Befolkning. Hvorledes England har hindret og besværliggjort Forsendelsen af Bomuld, er allerede ovenfor vist. Her er Tale om de Vanskeligheder, som Storbritannien har udsat Bomuldshandelen for.

Efter at den direkte Levering af Bomuld til Centralmagterne var blevet umuliggjort ved den saakaldte Blokade af 11. Marts 1915 og ved, at Bomuld ved The O. i. C. af 24. August 1915 var blevet erklæret for absolut Kontrabande, var de amerikanske Bomuldshandlere i endnu højere Grad end i Fredstid afhængige af Liverpool-Børsen. De maatte blive Medlemmer af denne og som saadanne afgive følgende højtidelige Erklæring:

»that neither I or my firm, nor any partner in the same, nor any branchhouse or other firm or firms, in which I or anyone of my partners may be directly or indirectly pecuniarly interested, will trade or have dealings with any person or a member or representative of any firm or person domiciled or carrying on business in any state at present at war with his Britannic Majesty until such time as peace may have been declared, and I further undertake when trading with subjects of neutral countries, to make all necessary inquiries in order to satisfy myself as to the ultimate destination of the goods and that none of them are intended for consumption in or for transit through any State at war with His Majesty.«

(at hverken jeg eller mit Firma eller nogen Parthaver i dette, ejheller nogen Filial eller noget andet Firma eller

Firmaer, i hvilke jeg eller nogen af mine Kompagnoner er direkte eller indirekte økonomisk interesserede, vil handle med eller gøre Forretninger med nogen Person eller noget Medlem af eller Repræsentant for noget Firma eller Person, som driver Forretning i nogen Stat, der i Øjeblikket er i Krig med hans britiske Majestæt, indtil det Tidspunkt, da Freden er sluttet, og jeg forpligter mig yderligere til, naar jeg handler med neutrale Landes Borgere, da at indhente alle nødvendige Oplysninger, forvisse mig om Varernes endelige Bestemmelsessted og om, at ingen Del af dem er bestemt til Forbrug i eller Transitering gennem nogen Stat, der er i Krig med hans Majestæt).

Ved denne Erklæring forpligtede Eksportørerne sig saaledes ikke alene til ikke at levere Bomuld til nogen Person, der tilhører en fjendtlig Nation, men er ogsaa ansvarlige for, hvad der i Fremtiden sker med den af ham leverede Bomuld. Hvorledes han vil skille sig ved denne vanskelige Opgave, overlader man til hans egen Skarpsindighed.

Haand i Haand hermed gik »Rationeringen« til de neutrale Stater, d. v. s. at Bomuldsudførslen indskrænkedes til disse Landes eget Behov. Dermed var den neutrale Bomuldshandel lagt i Lænker, og England naaede et dobbelt Maal: at berede Centralmagterne Vanskeligheder ved at faa Bomuld og at sætte den neutrale Mellemhandel ud af Spillet til Fordel for England. Den sidste Omstændighed viser sig i den Kendsgerning, at Holland og Sverige, der forhindredes i at faa Bomuld direkte fra Amerika, i Juni 1915 modtog fem Gange saa meget Bomuld fra England som i Juni 1914.

bb) *Gummi* er et for vigtige nordamerikanske Industrigrene uundværligt Raamateriale. Det kan kun indføres fra Udlandet; oven i Købet kommer 70 pCt. fra engelske Besiddelser, 30 pCt. fra Brasilien. Men ogsaa den brasilianske Gummiimport er fuldstændig i britiske Hænder. Som Følge heraf var de amerikanske Gummifabrikanter ganske afhængige af England, og dette forstod i fuldt Omfang at gøre sit Herredømme gældende. England dekreterede, at the »Rubber Club of America« var den eneste Institution, som havde Ret til at indføre Gummi. Enhver, der ønsker at faa Gummi herfra

maa til den britiske Generalkonsul i New York afgive en Erklæring, i hvilken han bl. a. forpligter sig til ikke at udføre noget Gummi af nogensomhelst Art eller Oprindelse til andre Lande end engelske, at anvende den modtagne Gummi udelukkende i sin egen Fabrik, ikke at forsende Gummifabrikata til noget Land, der er i Krig med Storbritannien o. s. v. Særlig betegnende er følgende Linjer:

»All orders received by us for manufactured or partly manufactured rubber goods to be sent to neutral European countries shall be *executed by shipments to the United Kingdom* and re-shipment from there under licence to be obtained for export therefrom.«

»We will not sell any manufactured or partly manufactured rubber goods to *any person in the United States* without satisfying ourselves that there is no intention on his part to export or resell the same for exportation to any countries in Europe other than Great Britain, France, Russia or Italy, otherwise than by *shipping to the United Kingdom* and reshipping from there, under licence to be obtained for export therefrom.«

(»Alle Ordrer, der modtages af os paa forarbejdede eller delvis forarbejdede Gummivarer, der skal sendes til neutrale europæiske Havne, skal effektueres ved *Forsendelse pr. Skib til de Forenede Kongeriger* og Videreforsendelse derfra, naar der er opnaaet licence til Eksport derfra.«

»Vi vil ikke sælge forarbejdede eller delvis forarbejdede Gummivarer til *nogen Person* i De forenede Stater uden at overbevise os om, at det ikke er hans Hensigt at eksportere eller videresælge dem til Eksport til noget Land i Europa undtagen Storbritannien, Frankrig, Rusland eller Italien, paa anden Maade end ved at *forsende dem pr. Skib til de forenede Kongeriger* og videresende dem derfra efter at have erholdt licence til Eksport derfra.«)

De førstnævnte Linjer viser atter det sande Formaal med dette udelukkende økonomiske Felttog. De engelske Havne skal gøres til Omsætningshavne for alle Gummivareprodukter. Den neutrale Køber skal afskæres fra direkte Samkvem med Fabrikanterne og derved vænnes til at modtage Varerne

fra engelske Mellemhandlere for at disse kan bjærge deres Provision.

Ved de sidste Linjer bliver paa samme Maade som ved Bomuldsforsendelsen Modtageren ansat som Hjælper for Storbritanniens Krigsførelse og forpligter sig til ved ethvert Videresalg at forfølge den af ham solgte Vares Skæbne. Den Slags Krav er vel, saalænge Verden har staaet, endnu aldrig blevet stillet til en Handlende, og vi haaber, at de amerikanske Købmænd, naar de først bliver løst fra Afhængighedsforholdet til England, vil beholde disse Begivenheder i Erindring. Særlig bemærkelsesværdigt er det, at Videreudførslen af Gummi og Gummiprodukter ikke blot til de europæiske Stater men ogsaa til Sydamerika, ja selv til de nordamerikanske Besiddelser Portorico, Hawaii og Philippinerne paa den omtalte Maade er umuliggjort.

cc) Ogsaa med Hensyn til *Uld* staar de nordamerikanske Fabrikanter i Afhængighedsforhold til England. For denne Branche er »Textile Alliance Inc.« udset til at repræsentere de britiske Interesser. Enhver der vil have engelsk Uld, maa afgive en Erklæring i Lighed med den for Gummieksporten anordnede og endvidere forpligte sig til til enhver Tid at give Textile Alliance Meddelelse om, hvor Ulden og de deraf forarbejdede Varer befinder sig. Alliancen har i en til den britiske Board of Trade i London afgiven Erklæring af 10. Febr. 1915 forpligtet sig til saavel at forhindre Genudførslen af den fra Storbritannien indførte Uld, som ogsaa Udførslen af den i Amerika selv producerede Raauld.

Efter at Uld er blevet erklæret for absolut Kontrabande, er Udførsel af Uld og Uldvarer kun mulig med den britiske Regerings Tilladelse og gennem en i England bosiddende Agent. De amerikanske Manufakturfabrikanter og Forhandlere er saaledes ganske ude af Stand til at levere deres Produkter til deres tidligere Aftagere i det neutrale Udland. Storbritannien indskrænker sig ikke til Opsigt med Ud- og Indførslen; tværtimod har det ogsaa med Magt bemægtiget sig Mellemhandelen og stillet Amerikanernes Afsætning i deres eget Land under Opsigt af britiske Agenter.

Man sammenligne disse Resultater med de i De forenede Stater gældende *retslige Bestemmelser.*

Paragraf 73 i Loven af 12. Februar 1915 bestemmer, at enhver Overenskomst er ulovlig og ugyldig:

»when the same is made by or between two or more persons or corporations either of whom as agent or principal is engaged in importing any article from any foreign country into the United States, and where such combination, conspiracy, trust agreement or contract is intended to operate in restraint of lawful trade or free competition in a lawful trade and commerce.«

(»naar den er indgaaet af eller mellem to eller flere Personer eller Korporationer, af hvilke nogen som Agent eller selvstændig Forretningsmand giver sig af med at importere nogen Vare fra noget fremmed Land til De forenede Stater, og hvor en Sammenslutning, Samvirken, Trust, Overenskomst eller Kontrakt tilsigter at virke som Hindring for lovlig Handel eller fri Konkurrence i lovlig Handel eller Omsætning.«)

Sherman-Akten af 2. Juli 1890 bestemmer:

»Every contract or combination in form of trust or otherwise, or conspiracy in restraint of trade or commerce in any Territory of the United States ... or with foreign nations is hereby declared illegal. Every person who shall make any such contract or engage in any such combination or conspiracy shall be deemed guilty of a misdemeanour and in conviction there of shall be punished by fine not exceeding 5000 Dollars or by imprisonment not exceeding one year, or by both said punishments in the discretion of the court.«

(»Enhver Kontrakt eller Sammenslutning enten i Form af en Trust eller under anden Form, eller Samvirken med det Formaal at drive Handel eller Omsætning i nogen Del af De forenede Stater ... eller med fremmede Nationer erklæres herved for ulovlig. Enhver Person som opstiller en saadan Kontrakt eller tager Del i en saadan Sammenslutning eller Samvirken, gør sig skyldig i en Forseelse, og naar han overbevises herom, skal han straffes med Bøde,

ikke over 5000 Dollars, eller med Fængsel, ikke over et Aar, eller med begge de nævnte Straffe efter Rettens Skøn.«) Imod de i Nordamerika af England ansatte Agenter er der aldrig blevet skredet ind i Henhold til denne Retsbestemmelse; endnu er England aldrig blevet krævet til Regnskab for den Skade, det har paaført den amerikanske Handel. Tværtimod, De forenede Stater er — af Angst for, at dets Millionærer ved et Nederlag for Ententen skulde miste de Beløb, de har laant dem i Penge og Krigsmateriel — skredet til Krig, og er nu den Stats Forbundsfælle, som undertrykte deres Handel. Alt er glemt og tilgivet.

b. Foranstaltninger paa Importpladserne.

Naar England først søgte at naa sin Hensigt: at hindre Tilførslen af Varer til Centralmagterne, hvormed det var i Krig — ved at sørge for, at al Eksport foregik under Opsigt af dets Agenter og med Overholdelse af de af det opstillede Sikringsforskrifter, saa dannes Modstykket til denne Vanskeliggørelse af Udførslen af de Forholdsregler i de neutrale Lande, ved Hjælp af hvilke der træffes Foranstaltninger imod, at de hertil *indførte* Varer finder Vej til Tyskland og Østrig.

aa) Opdagelse af Tilførselskanalerne.

Vilde Storbritannien forhindre Tilførslen af Varer til de fjendtlige Centralmagter over de tilgrænsende neutrale Stater, saa kunde det ikke lade sig nøje med Udstedelse af Forbud mod Udførsel og Transithandel, thi derved blev i bedste Tilfælde de synlige Tilførselsveje spærret. For ogsaa at faa lukket de øvrige Tilførselskanaler laa det selvfølgelig i Englands Interesse først og fremmest at opdage disse Omveje og Smugveje og lære dem at kende.

Den eneste Vej, ad hvilken dette Maal kunde naas, var en Udsondring af mistænkelige Personer, og derimod havde der heller ikke været noget at indvende fra et folkeretsligt Standpunkt. Naar Storbritannien f. Eks. erklærede alle Sendinger for mistænkelige, der var adresserede »til Ordre« eller til kendte Repræsentanter for tyske Interesser, saa kan der intet

siges herimod. Men de britiske Statsmænd lod sig ikke nøje hermed. De vilde med Hensyn til hver enkelt Sending, der indførtes til en neutral Stat, have Sikkerhed for, at ikke den mindste Del deraf gik videre til Centralmagterne, og de greb, for at naa dette Maal, til de smudsigste Midler: Handelsspionage og Postrøveri. I alle Havne og paa alle Importpladser i de neutrale Stater blev ansat engelske Agenter, som ved at bestikke Funktionærerne i Importhusene og paa alle mulige andre Maader bestræbte sig for at faa Oplysninger om de ankommende Varers virkelige Bestemmelsessted og deres senere Skæbne.

Alle saaledes indhentede Oplysninger blev sammenholdt med den Oversigt over den i Betragtning kommende Korrespondance mellem Importhusene og deres udenlandske Leverandører, som man skaffede sig ved at beslaglægge den internationale Post, og de kompletteredes hermed. I de 9 Maaneder, Januar til September 1916, har de britisk-franske maritime Myndigheder alene i Trafiken mellem Tyskland og De forenede Stater beslaglagt: Brevpost fra Tyskland 17,200 Sække, Brevpost til Tyskland 13,857 Sække. Medregner man den spanske, portugisiske og sydamerikanske Post, naar man et samlet Tal af ca. 24,200 Brevpostsække fra og 16,800 til Tyskland, der er faldet som Offer for det engelske Postrøveri. Men ogsaa al fra Neutrale afsendt eller til Neutrale adresseret Brevpost bliver gennemsøgt.

Havde denne Visitation, der var i aabenbar Modstrid med de ovenfor nævnte folkeretslige Overenskomster, kun haft militære Formaal for Øje, saa kunde den muligvis dog forsvares. Men Hovedformaalet var at opspore de Traade, der i kommerciel Henseende førte fra Eksport- til Importlandet. Ogsaa her forfulgte England et dobbelt Maal: for det første med størst mulig Sikkerhed at kunne fastslaa de indførte Varers endelige Bestemmelsessted og dernæst at skaffe sig Kundskab om de neutrale Købmænds Forretningshemmeligheder. Der er, som det fremgaar af utallige Meddelelser, ingen Tvivl om, at England og Frankrig ikke blot udveksler den beslaglagte Brevpost med hinanden, men at de ogsaa giver de deri interesserede Købmænd i deres Land Meddelelse

om de beslaglagte Ladningers Indhold. Thi i mange Tilfælde har engelske Købmænd gjort neutrale Importhuse Kontrakttilbud, der absolut vidnede om Kendskab til de fra neutrale Eksporthuse udgaaede og i England tilbageholdte Offerter.

De Forenede Stater havde i to skarpe Noter af 4. Januar og 24. August 1916 værget sig imod den hensynsløse Maade, hvorpaa England og Frankrig behandler den internationale Post, og den sidste Note taler med Rette om »improper methods employed by British and French autorities«. De truer ogsaa med Erstatningskrav, da Afsenderne paa Grund af Beslaglæggelsen ikke alene har lidt Ugers og Maaneders Forsinkelse men ogsaa ligefremme Tab, der i mange Tilfælde, naar det drejer sig om Værdipapirer, slet ikke mere kan erstattes. Men om alt dette er der nu slet ikke mere Tale overfor Forbundsfællerne. Iøvrigt indskrænker Visitationen sig ikke mere til Breve, men gælder ogsaa Kabeltelegrammer, som efter Censors Forgodtbefindende enten overhovedet slet ikke bliver besørget eller kun beskaaret og med betydelig Forsinkelse.

bb) Begrænsning af Indførselsberettigede.

De ved Handelsspionage, Postrøveri og Telegramcensur indhentede Oplysninger gav de britiske Konsuler og Agenter i Importlandet en Mulighed for at fjerne fra Importhandelen alle saadanne Personer, der ikke viste sig som »bona fidetraders«. Men da der dog kunde findes Forrædere ogsaa blandt de øvrige Handlende, saa greb Storbritannien til det Middel saavidt mulig at lægge Importen i de enkelte neutrale Lande i Hænderne paa et enkelt Selskab, som stod under stadig Kontrol af de engelske Befuldmægtigede. Saaledes opstod de berømte — eller snarere berygtede — Sammenslutninger, hvis Udvikling sammen med Englands stadig stigende Indflydelse betyder en bestandig Indskrænkning i den paagældende Stats Selvstændighed og Suverænitet.

1. *Nederlandene.*

For Englands Ernæring har den hollandske Import stor Betydning. Naar Holland alligevel ikke formaaede at unddrage sig det engelske Tvangsherredømme, saa spiller Hensynet til dets Kolonier, der ligger aabne for Overfald fra Storbritanniens Side, Hovedrollen. Allerede i Slutningen af 1914 udstedte Holland under Tryk fra Englands Side Udførselsforbud for visse oversøiske Varer. Det erklærede endvidere, for at hindre den foregivne Udsmugling til Tyskland, Nordøstgrænsen i Belejringstilstand og forbød endelig ved en Lov af November 1915 Oplagring af Varer i Grænsedistriktet.

I November 1914 grundlagdes saa af Tysk-Englænderen Sir Francis Oppenheimer »Nederlandsche Overzee Trust« (N. O. T.); denne er blevet Mønstret for alle senere Sammenslutninger af lignende Art.

N. O. T. skulde sørge for Hollands Forsyning med Levnedsmidler, men det er i Virkeligheden ikke andet end et i engelsk Sold staaende Selskab, der skal forhindre Udførsel af eller Transithandel med alle hollandske eller til Holland indførte Varer til Centralmagternes Omraade.

Den Dag i Dag er N. O. T. den økonomiske Enehersker i Nederlandene. Alle Importører og Eksportører er afhængige af dets Naade, og da det staar under de britiske Myndigheder, atter af disse. N. O. T. er i Virkeligheden en nederlandsk Filial af den engelske Regering. England sørger ved Blokaden for, at kun de Varer kommer igennem, der er konsigneret til N. O. T. Import er umulig for Firmaer, som N. O. T. vægrer sig ved at optræde som Modtager for, selv naar det drejer sig om Produkter fra nederlandske Kolonier. N. O. T. hæver ligefrem Indførsels- og Transittold for sine Forvaltningsformaal. For det findes der ingen Forretningshemmeligheder, thi det fordrer af alle sine Kunder Ret til at undersøge deres Papirer og Bøger og forlanger ligeledes fra Pakhusene Meddelelse om de oplagrede Varer, disses Bevægelser og deres Ejere.

Enhver, der igennem N. O. T. vil have Varer — den eneste

Mulighed, der er for Import, maa fremlægge Regning over den ventede Sending og bevise, at han siden har afsat Varerne i Holland i samme Mængde. Derpaa maa Fakturabeløbet — foruden $^{1}/_{8}$ % Administrationsomkostninger — indbetales til Nederlandske Bankforening for N. O. T. Dette Beløb faar Importøren tilbage, naar han beviser, at den til ham i Holland ankomne Sending ogsaa faktisk er forbrugt i Holland. I en Attest s,om han samtidig maa underskrive, maa han gaa ind paa — dersom han ikke opfylder den Forpligtelse, han paatager sig, til ikke at føre Varerne ind paa Centralmagternes Omraade — at lade det erlagte Beløb tilfalde N. O. T. Dette er desuden berettiget til at beslaglægge de Varer, der endnu maatte findes paa Lager, og sælge dem i sin egen Favør. Det Importhus, der handler i Modstrid med den Forpligtelse, det har paataget sig, mister altsaa under visse Omstændigheder de indførte Varer, foruden det til Bankforeningen indbetalte Beløb og er selvfølgelig ogsaa forpligtet til at betale sine udenlandske Leverandører Beløbet for de leverede Varer.

Ikke engang et fuldkommen paalideligt hollandsk Importhus er, selv om det opfylder disse Forpligtelser, sikker paa at komme i Besiddelse af Varerne. Thi N. O. T. har paataget sig den Forpligtelse overfor den engelske Regering — og paalægger atter sine Kunder den — at Varer, der ankommer til hollandske Havne, dersom de skulde vise sig mistænkelige, atter skal transporteres tilbage til en engelsk Undersøgelseshavn. I Tidens Løb er Englands Tryk paa N. O. T. og dermed paa den hollandske Handel stadig blevet tungere. I Juni 1916 forlangte England af den hollandske Regering fuldstændig Standsning af Udførslen af Manufakturvarer til neutrale Lande, under Paaskud af, at disse Varer og Bomuldsstoffer angives at gaa videre over Land til Rumænien og Schweiz, men i Virkeligheden blev tilbageholdt i Tyskland. Af den hollandske Fiskefangst kræver England paa Forhaand en Tredjedel for sin Part. Ogsaa en stor Del af de hollandske Produkter skal leveres til England og oven i Købet til Priser, der er meget lavere end de, som vilde blive betalt i Tyskland. Udførslen af Olie og Fedt til Tyskland er fuldstændig spærret.

For at forhindre, at de i Holland producerede Huder paa en eller anden Maade skulde naa til Tyskland, forlangte England i December 1915 af de hollandske Læderfabrikanter, at de skulde købe 100,000 Huder af de indenlandske Slagtere, og satte denne Fordring igennem ved Hjælp af en Trusel om, at England ellers vilde afskære Holland fuldstændig fra den oversøiske Tilførsel af Huder, Læder og Garvestoffer. I den første Uge i hver Maaned maa N. O. T. opgive den engelske Regering de Tal, efter hvilke Rationeringen af Materialer for Hollands hjemlige Behov finder Sted.

Alt i alt er Holland i Øjeblikket et økonomisk Udenværk for England og er fuldstændig afhængigt af Englands Forskrifter. Intet Under, at Storbritannien ogsaa i politisk Henseende har troet at kunne behandle Nederlandene efter Forgodtbefindende. Men her har det vist sig, at den hollandske Nationalstolthed er levende endnu. Man er vel kommet i Tanker om, hvem man kan takke for den hollandske Sømagts Forfald, og hvorledes England for kort Tid siden har tilegnet sig Boerrepubliken. Paa en Maade, der ikke var til at misforstaa, har Holland modsat sig den Neutralitetskrænkelse, man vilde tilføje det ved at føre engelske Skibe, der havde befundet sig i Antwerpen, gennem den hollandske Del af Schelde, og endnu senere har det besvaret Englands Ønske om at føre engelske Tropper gennem Holland med en Forøgelse af Sikringsstyrken.

2. *Danmark.*

For Danmarks Vedkommende overtog Grosserersocietetet og Industriraadet som Repræsentanter for Handel og Industri Opsynsvirksomheden, som i Nederlandene er lagt i Hænderne paa N. O. T. Ganske vist er Danmark ikke bastet og bundet i den Grad som Holland, fordi Danmark er i Stand til at levere for England uundværlige Artikler og derfor paa sin Side er i Stand til at imødegaa Englands Trusler paa visse Maader. Men ogsaa her bliver det stadig kontrolleret, om de indtrufne Sendinger forbliver i Landet, og de Handlende, som

ikke opfylder de Forpligtelser, de maa paatage sig til ikke at bringe Varer til Tyskland, bliver ikke blot sat paa den sorte Liste, som senere skal omtales, men idømt svære Bødestraffe.

3. *Sverige*

har af alle neutrale Stater formaaet at bevare den største Handlefrihed, fordi det er i Stand til — ved at spærre Gennemgangstrafiken til Rusland — at besvare ethvert Tryk fra Englands Side med en Modforholdsregel. Derfor er det i Sverige aldrig som i Holland kommet saa vidt, at engelske Embedsmænd og Agenter fører Opsigt med Handelen. Ganske vist blev der i Slutningen af 1915 efter N. O. T.s Mønster dannet et Aktieselskab, »Transito«, der skulde besørge det engelsk-russiske Samkvem. Men den svenske Regering forhindrede alle Indgreb fra engelske Befuldmægtigedes Side i de svenske Højhedsrettighedler ved Udstedelsen af »Transito«-Loven, ifølge hvilken private ikke maa træffe nogen Overenskomst med fremmede Magter uden den svenske Regerings Tilladelse. Selvfølgelig forsøgte den britiske Regering ogsaa at underkaste Sverige det britiske Herredømme og arbejdede med de samme Midler, som havde vist sig virksomme overfor andre neutrale Stater, med Tilbageholdelse af Sendinger til Sverige, med Visitation af Posten og Afskæring af Tilførslerne. Men den svenske Regering fandt Midler og Veje til ved Modtræk at gøre disse Forsøg virkningsløse, f. Eks. ved et Udførselsforbud for Træmasse, der er uundværlig for den engelske Papirindustri. Med Stolthed kunde Kongen af Sverige ved Rigsdagens Aabning i Januar 1916 sige: »Jeg har mere end een Gang maattet skride ind imod Forsøg paa at stille vort Erhvervsliv under en fremmed Magts Opsigt.«

4. *Norge.*

er i Modsætning til Sverige den af alle neutrale Stater, som er blevet mest afhængig af England. Her skalter og valter de engelske Konsuler, som var de i deres eget Land, og da Norge med Hensyn til Tilførsel af Nærings-, Foder- og Brændselsmidler er fuldstændig afhængig af England og ikke har Midler

til at besvare det af England udøvede Tryk ved Modtryk, saa maa Regeringen ubetinget underkaste sig alle britiske Krav.

Kulimportører, der ønsker at faa engelske Kul, maa underskrive følgende Erklæring:

»I hereby declare on my honour and in place of an oath (!) that the undermentioned coal purchased by me from ..... will not be reexported nor delivered directly or indirectly to ships belonging to any country at war with Great Britain, or to ships sailing to the ports of any such country or to establishments or enterprises which are controlled by the subjects of such countries or which send their products to such countries. Nor shall it be allowed to go to any persons or firms who there is reason to believe, supply coal to any of the above mentioned categories of ships, establishments or enterprises.« (Jeg erklærer herved paa Æresord og i Eds Sted (!), at de nedenfor nævnte Kul, som jeg har købt af ..., ikke vil blive reeksporteret eller leveret direkte eller indirekte til Skibe, der tilhører noget Land, der er i Krig med Storbritannien, eller til Skibe, der sejler til et saadant Lands Havne eller til Institutioner eller Foretagender, som kontrolleres af Undersaatter fra noget saadant Land, eller som sender deres Produkter til saadanne Lande. Ej heller skal de komme i Hænderne paa Personer eller Firmaer, som der er Grund til at tro om, at de leverer Kul til nogen af de ovenfor nævnte Kategorier af Skibe, Institutioner eller Foretagender.)

Man spørger forbavset sig selv, hvorledes nogen Mand, som tager Begreberne Ære og Ed alvorligt, kan faa sig selv til at underskrive en saadan Erklæring, der paalægger ham en Pligt til at føre Opsyn med Varerne, som han faktisk er ganske ude af Stand til at opfylde.

Paa samme Trin staar de nuværende Indskrænkninger i den norske Handel. Skibsværfterne maa ikke tage tyske Skibe i Dok og reparere dem. De Redere, som paatager sig Forsendelser pr. Skib til Tyskland, modtager en Advarsel fra den britiske Konsul og bliver i Gentagelsestilfælde sat paa den »sorte Liste«. Importhusene maa afgive Erklæring om ikke at have nogen som helst Forretningsforbindelse med Tysk-

land. Vacuum Oil Co. forlanger af de Redere, som det leverer Olie til, en Erklæring om, at deres Skibe ikke bliver anvendt til Ture til tyske Havne, og at de vil undgaa ethvert Forretningssamkvem med Personer, som leverer Varer til Tyskland. Enhver, der ønsker at faa Fiskenet fra England, maa forpligte sig til at sørge for, at de med Nettene fangede Fisk ikke naar til Tyskland.

Overtrædelse af alle disse Forskrifter straffes med svære Bødestraffe. For Brud paa visse Forpligtelser trues endda med Fængsel efter norsk Lov. Den norske Regering er faktisk, som en tjenstlig Beretning om visse strandede Forhandlinger, der tilsigtede en almindelig norsk-engelsk Overenskomst, udtrykker det: »Kun en Gummibold i Albions Haand«.

5. *Schweiz*

har ganske vist ingen direkte Tilførsel til Søs, men er ganske naturligt ikke mindre under britisk Indflydelse end de andre neutrale Stater, da Schweiz med Hensyn til sin Industri og Folkets Ernæring i stort Omfang er henvist til Tilførsler til Søs. Under Anvendelse af dette Middel til at udøve Tryk paa Landet, som denne Omstændighed gav England i Hænde, forsøgte Storbritannien ogsaa at faa Schweiz til at tjene sine Krigsmaal og forlangte under Trusler om at afskære Landet fra enhver Tilførsel Sikkerhed imod, at noget som helst af de schweiziske Produkter og Fabrikata naaede til Tyskland. For at gøre Schweiz føjelig anvendte man de samme Midler overfor det som overfor Nordsøstaterne: man holdt Tilførslerne tilbage i Rotterdam, Marseille og Genua, beslaglagde og visiterede Posten, beskar og tilintetgjorde Telegrammerne, udøvede Handelsspionage o. s. v. For at komme ud over de værste herved opstaaede Vanskeligheder gik det schweiziske Forbundsraad i Oktober 1915 ind paa Dannelsen af et Eksportkontrolselskab efter N. O. T.s Mønster: nemlig Société Suisse de Surveillance économique (S. S. S.). Schweiz Vilje til Selvstændighed var imidlertid saa stærk, at det lykkedes at holde al direkte britisk Indflydelse borte fra Ledelsen af S. S. S. Desuden skaffede Schweiz sig ved Artikel 11 i de

med Ententemagterne indgaaede kontraktlige Overenskomster Ret til — for at muliggøre Indførsel af Varer fra Tyskland — i Kompensationsøjemed at udføre Varer til Tyskland. Denne saakaldte Kompensationstrafik skulde absolut indskrænke sig til Varer, der ikke var indført gennem S. S. S. Med Hensyn til de gennem S. S. S. til Schweiz indførte Varer blev, som det hedder i Overenskomstens Artikel 11, Afsnit 3, »deres Skæbne afhængig af, om der opnaaedes Enighed mellem den schweiziske Regering og de Allieredes Regeringer«. Den schweiziske Regering har før Indgaaelsen af denne Overenskomst, specielt i en Note fra Forbundsraadet af 22. September 1915 meddelt Ententemagterne, at den nærer den Opfattelse, at de gennem S. S. S. indførte Varer ogsaa maa anvendes i Kompensationsøjemed dersom det bliver fornødent. De Allierede har, saaledes som f. Eks. den bekendte franske Politiker Jean Herbette har indrømmet det i en i Juli 1916 i »Echo de Paris« offentliggjort Artikel, ikke indvendt noget mod Schweiz Udlægning af Overenskomsten og har saaledes anerkendt den som værende i Overensstemmelse med deres Vilje, der har afsluttet Overenskomsten.

Da den Varemængde, der stod til Disposition i Udvekslingsøjemed var næsten udtømt, ansøgte Forbundsraadet under Henvisning til Art. 11 Afsn. 3 i en Note af 3. April 1916 Ententemagterne om Tilladelse til, at visse for den tyske og østrigske Centralindkøbsforening i Schweiz oplagrede Varer maatte blive udført i Kompensationsøjemed. Ententemagterne svarede først paa denne Note af 3. April i en Note af 19. Juni 1916, altsaa først efter 2½ Maaneds Forløb, skønt det var indlysende, at Sagen var presserende, og dette særlig fremhævedes i den schweiziske Note. I Svarnoten indtog de allierede Regeringer det Standpunkt, at de ganske vist var gaaet ind paa at udlægge Bestemmelsen om den senere Udveksling paa en rimelig og imødekommende Maade, men at de hverken udtrykkeligt havde forpligtet sig til at tillade Importen af nogen som helst Slags Varer fra Schweiz, naar det var Hensigten at udveksle dem med tyske eller østrigske Varer, og at de heller ikke kunde indrømme at have nogen moralsk Forpligtelse hertil. Men de erklærede sig rede til Forhandlinger.

Disse blev ført i Paris, men uden Resultat. Alle de Forslag, som Schweiz fremsatte, og som kunde have muliggjort Udveksling i en eller anden Form, mødte ikke blot Modstand hos Ententemagterne, men man anmodede endog Schweiz om udtrykkeligt at give Afkald paa Artikel 11 Afsn. 3, der omhandlede denne Udvekslingstrafik.

Da Schweiz særlig frygtede for at komme til at mangle Brændselsstoffer, Jern og Staal, vendte det sig til den tyske Regering. Her mødte det i videste Omfang Imødekommenhed og Forstaaelse af dets særlige erhvervsmæssige Stilling, og Interessen for det tapre Schweizerfolk gav sig her Udslag i Gerning, medens de Allierede under klingende Fraser og tomme Venskabsforsikringer hensynsløst havde forsøgt at lægge Schweiz ind under deres Herredømme.

Ved Overenskomsten mellem Schweiz og Tyskland om Vareudvekslingen har Tyskland ikke blot forpligtet sig til en meget betydelig og talmæssig bestemt maanedlig Levering af Brændselsstoffer, men har ogsaa givet Afkald paa Erstatning for de tidligere — i Haab om Kompensation givne — Udførselsbevillinger, der repræsenterede et Beløb af ca. 17 Millioner Francs. Medens de Allierede vedblivende — som det nedenfor skal vises — truer alle Neutrale med Boykotning, dersom de indgaar nogen Art af Forretningsforbindelse med Tyskland eller Tyskvenner, saa har den tyske Regering ogsaa ved denne Overenskomst afholdt sig fra at opstille »sorte Lister«, selv med Hensyn til saadanne Firmaer, som den mistænker for at levere til fjendtlige Regeringer. Den har blot tillidsfuldt overdraget den schweiziske Regering Omsorgen for, at der ikke af de tyske Importartikler bliver forarbejdet Vaaben, som kunde bringes til Anvendelse imod Tyskland eller dets Forbundsfæller.

Den Behandling, som er blevet Schweiz til Del fra England og Frankrig paa den ene Side og fra den anden af det tyske Rige, beviser bedst fra hvilken Side de Neutrale kan vente Forstaaelse af deres vanskelige Stilling, en retfærdig Bedømmelse af deres Behov og en paa virkelige venskabelige Følelser hvilende Imødekommenhed.

3. *Rationering.*

At forhindre enhver Tilførsel til Tyskland over de neutrale Stater, er det Maal, som England nu i mere end halvandet Aar har styret hen imod, endskønt det i dette Tidsrum har haft Lejlighed til at overtyde sig om, at et Folk som det tyske ikke kan besejres ved denne Udsultningsplan. Til de Midler, som det har anvendt for at naa dette Maal, hører foruden Fremtvingelsen af Forbud mod Eksport og Transithandel og de Foranstaltninger, det har truffet paa Eksportstederne og i Importhavnene, endelig ogsaa Indskrænkningen i Importen til de neutrale Stater til de Mængder, som kræves til disse Landes eget Forbrug. England mener, at naar enhver neutral Stat blot faar tildelt sin egen »Ration«, saa vil der ikke fremkomme noget Vareoverskud til Eksport. Men ogsaa dette Middel til at hindre Tilførslen til Centralmagterne er et Slag i Luften og tjener udelukkende til at volde de Neutrale Besvær og paalægge dem Byrder. Den sidste Omstændighed vil, at dømme efter den Behandling, der hidtil er blevet de Neutrale til Del, ikke bekymre England videre, — tværtimod. Medlem af Underhuset Bigland erklærede i sin Tale af 2. December 1915, at England maatte frigøre sig fra sin »sygelige Følsomhed overfor andres Følelser« (»morbid sensitiveness to the feelings of others«). Men Rationeringstanken er overhovedet umulig at realisere, fordi de Beregninger, der ligger til Grund for den, er ganske usikre. Thi ikke alene har Priserne naturligvis helt forandret sig siden Krigens Begyndelse, men ogsaa Leveringsmulighederne har helt forskudt sig. Dette udtrykkes allerede klart i den amerikanske Note af 5. November 1915, Nr. 14. Enhver Rationering vilde i Virkeligheden ikke være andet end en delvis Standsning af Tilførslen og var at betragte som et kraftigt Forsøg fra Englands Side paa at bringe de Neutrale ind under sin Indflydelse i endnu højere Grad end før. Men her vil det Ord atter bekræfte sig, at Buen ikke maa spændes for stramt. De neutrale Stater vil maaske endelig komme til Erkendelse af, at ogsaa de svage bliver mægtige, naar de staar sammen.

II. UDFØRSEL FRA TYSKLAND.

Medens de hidtil omtalte Voldsforanstaltninger imod de Neutrale bæres af Ønsket om at udsulte Tyskland, er de Forsøg, der efter The Order in Council af 11. Marts 1915 er gjort paa at standse enhver Udførsel af Varer, der stammer fra Tyskland, rettet mod den tyske Verdenshandel. Ligesom hine Foranstaltninger tilintetgjorde de Neutrales Transithandel *til* Tyskland, saaledes truer disse Transittrafiken *fra* Tyskland. Endnu mere end med Hensyn til Indførslen viser det sig ved Forsøgene paa at hindre Udførslen af tyske Varer fra neutrale Havne, at den i The Order in Council af 11. Marts 1915 forkyndte Blokade i sine Virkninger var ensbetydende med en Blokering af neutrale Havne.

Ogsaa her finder man, ligesom ved Importen, en stadig mere indgaaende Undersøgelse af alle kommercielle Forhold og Forbindelser, ikke alene for at konstatere, om Varerne selv stammer fra Tyskland, eller om de dertil anvendte Stoffer er af tysk Oprindelse, men ogsaa, om nogen tysk Undersaat eller nogen Art af tysk Kapital er meddelagtig i Fremstillingen af disse Varer. Ogsaa her anvendes de samme Midler: Handelsspionage, Postrøveri og Undertrykkelse af Telegrammer, Midler, hvormed England ogsaa stadig forfølger et andet Formaal, som det stadig har for Øje; nemlig at sætte sin Handel i Stedet for den tyske og neutrale, som nu er sat ud af Spillet. Medens der i Begyndelsen kun forlangtes »certificates of origin«, lader England sig efter 1. Oktober 1916 ikke mere nøje med disse Attester, men forlanger nu »certificates of interest«. Denne Overspænding af Buen har f. Eks. i Sverige ført til Standsning af enhver Udførsel til selve England; thi den svenske Regering forbød under Henvisning til den ovenfor nævnte Krigshandels-(Transito-)Lov de svenske Eksportører at underskrive disse »certificates of interest«.

Ganske som ved Importen beslaglægger England paa de fra de neutrale Nordsøstater kommende Skibe ikke alene alle Varer, der utvivlsomt er af tysk Oprindelse, men ogsaa alle »of suspected enemy origin«. Herved rammes fremfor alt den neutrale Bankomsætning. Ved The Order in Council af

12. April 1916 bliver foruden Guld, Sølv og Papirspenge ogsaa Børspapirer og Værdipapirer, der kan omsættes (»all negotiable instruments and realizable securities«) erklæret for absolut Kontrabande. England fjerner nu fra de hensynsløst aabnede Postsække, selv fra Sendinger, der er lukkede med det amerikanske Gesandtskabs Segl, alle fra de nordlige Stater og Schweiz stammende Værdipapirer og overlader det til den, det gaar ud over, at føre Bevis for, at disse Dokumenter ikke er af tysk eller østrigsk Oprindelse. Denne Beslaglæggelse har ikke blot ført til de ubelejligste Forsinkelser og Forstyrrelser for Bankomsætningen, men talrige Værdipapirer er endogsaa forsvundet paa denne Maade. Det lader sig ofte, f. Eks. naar det gælder Værdipapirer udstedt fra hollandske Banker, konstatere ved et Blik, om de er af neutral eller tysk Oprindelse. Thi Stemplet paa Værdipapirer blev i Holland straks ved Krigens Begyndelse forhøjet med en Halvdel. Værdipapirer, som i deres Stempler viser den lave hollandske Stempeltakst, maa saaledes aabenbart allerede før Krigen have været i hollandsk Besiddelse; der kan saaledes slet ikke være nogen Mistanke om, at de først efter The Order in Council af 12. April 1916 fra tysk Side skulde være gaaet over i hollandsk Besiddelse, for ved Udførslen at værne sig mod Konfiskering i England ved at give sig ud for neutrale Værdipapirer.

Forøvrigt behandler Storbritannien ikke alene de fra Tyskland, men ogsaa de fra de af Tyskland besatte Distrikter stammende Varer som Varer af tysk Oprindelse. Det har det triste Resultat, at det f. Eks. er umuligt uhindret at udføre forarbejdede Kniplinger og andre Produkter fra Belgien. Saaledes viser sig Englands Omsorg for den efter Sigende til Hungersdøden prisgivne belgiske Arbejderbefolkning.

C. DE BRITISKE ANGREB PAA DEN TYSKE VERDENSHANDEL OG DE NEUTRALE.

I. Udvidelse af Forbudet mod Handelssamkvem med Fjenden over det neutrale Udland.

Ved Bekendtgørelsen af 5. August 1914 angaaende Forretningssamkvemmet med Fjenden (Trading with the enemy) blev det forbudt alle Personer, der befandt sig indenfor det britiske Statsomraade at have noget Forretningssamkvem med nogen Person i Fjendens Land. Med denne Forordning, der suppleredes ved en anden af 9. September 1914, blev England staaende ved den Retspraksis, der aldeles ikke er paa sin Plads i Nutidens Handelssamkvem, nemlig at betragte Krigen ikke som et Forhold mellem Staterne, men ogsaa mellem de enkelte Personer i de krigsførende Stater. I Overensstemmelse med dette Standpunkt har det ogsaa, trods Ratificeringen af Haager-Landkrigsoverenskomsten af 18. Oktober 1907, givet dennes Artikel 23 h (»Det er forbudt at ophæve eller midlertidig sætte ud af Kraft saadanne Personers Rettigheder og Fordringer, som tilhøre Modpartiet eller at udelukke dem fra Paastævning«) en Udtydning, som om denne Bestemmelse kun gjaldt de besatte Distrikter, hvad der ved Afsluttelsen af Haager-Konventionen ikke tilsigtedes af nogen af de underskrivende Parter.

Storbritannien har endvidere siden Krigens Begyndelse ved at forbyde Forretningssamkvem med Fjenden, idet det fulgte sin aarhundredgamle Anskuelse ved Bestemmelsen af Begrebet »Fjende« gjort Statsomraadet til afgørende Omstændighed, saaledes at det afgørende ikke bliver — som efter fransk Retslære — hvilken Stat Modstanderen tilhører, men hvor han er bosiddende. Ifølge dette kunde Personer, som befandt sig paa det britiske Statsomraade, afslutte Forretninger med alle Personer, der boede i det neutrale Udland, selv om disse var Tyskere eller Østrigere, men derimod ikke med Personer, der boede i Tyskland eller Østrig, selv om disse var Englændere.

Efter indtrængende Anmodning fra det engelske Parlament besluttede den britiske Regering sig til at forbinde det franske Princip, ifølge hvilket det afgørende er, hvilken Stat en Person tilhører, med det amerikansk-engelske Princip, ifølge hvilket en Persons Bopæl bestemmer hans Karakter som »alien enemy«. Ved »Trading with the enemy«-(Extension of Powers) Akten 1915 af 23. December 1915 faar Kongen Bemyndigelse til at forbyde Personer, der staar under engelsk Statshøjhed ethvert Forretningssamkvem med alle Personer, hvilken Stat de end tilhører, og hvor de end opholder sig (»whereever by reason of the enemy nationality or enemy association of such persons .... it appears to His Majesty expedient so to do.«)

Paa Grundlag af denne Lov offentliggør den britiske Regering fra nu af løbende Fortegnelser (statuary lists, almindelig kaldet »black lists«), i hvilke de Personer eller Firmaer opgives, med hvilke det under Straf er forbudt at handle.

Ifølge Lovens Ordlyd er Betingelsen for Optagelse paa disse sorte Lister ikke, at den paagældende er fjendtlig Undersaat; det er tilstrækkeligt paa en eller anden Maade at have Forbindelse med Fjenden (»enemy association«). Faktisk er der ogsaa fra Begyndelsen af og senere i stedse stigende Grad blevet optaget paa Listen Personer, som befandt sig i det neutrale Udland, og som var en neutral Stats Undersaatter, og sammesteds grundlagte Handelsselskaber, der var at betragte som »juridisk Person«. Hvad de første angik, var det tilstrækkeligt, at de var Efterkommere af Forfædre, af hvilke en enkelt var Tysker eller Østriger. Med Hensyn til Handelsselskaberne var det tilstrækkeligt, at der indestod fjendtlig Kapital i dem.

II. Blokadens Virkning paa de Neutrale i det neutrale Udland.

Det Maal, der efter Foregivende tilsigtedes med Loven af 23. December 1915, var at forhindre, at Storbritanniens Fjender fik materiel Støtte af deres i det neutrale Udland eller i selve England boende Medborgere og Venner. Men det var

fra Begyndelsen klart, at denne Foranstaltning ogsaa var egnet til at ødelægge den neutrale Handel mellem de Neutrale indbyrdes. Men det gik man med ægte engelsk Hensynsløshed let hen over.

I en Underhusdebat af 26. Januar 1916 (Debates S. 1286) udtalte Mr. Leslie Scott en Sætning, der ikke bør gaa tabt for Efterverdenen, da den paa den ene Side er betegnende for Ligegyldigheden for alt, hvad der ikke er Storbritannien til Nytte, og paa den anden Side for, hvad man efter alle Englands Brud paa Folkeretten under den nuværende Krig endnu tør vove at sige højt for Verden i det britiske Underhus: »It is incredible, if we mean what we say, when we say we are fighting the cause of civilisation, of humanity and liberty, *that we should weigh in the balance against those causes* injuries to the pockets of neutral traders.« (Dersom vi mener, hvad vi siger, naar vi siger, at vi kæmper for Civilisationens, Menneskelighedens og Frihedens Sag, er det næppe tænkeligt at vi skulde lade disse opveje af den Skade, som neutrale Handelsmænds Lommer maatte lide.)

Virkningen af en Optagelse paa den sorte Liste strækker sig ikke blot til den saaledes betegnedes formueretslige Forhold. Disse bliver i Virkeligheden ogsaa i andre Retninger sat i Ban, specielt i social Henseende. Men selvfølgelig er denne Boykotning fremfor alt en Blokade, af et Omfang, som man kun forstaar fuldtud ud fra dens enkelte Følger.

Enhver, der bliver »blacklisted«, har forspildt ethvert Retskrav paa britiske Undersaatter og Personer, der opholder sig paa engelsk Statsomraade. Han er en Fjende, selv om han tilhører en neutral Stat og opholder sig i en saadan. Som Følge heraf kan han ikke disponere over sin Ejendom, der er i Hænderne paa de britiske Myndigheder, men den gaar over i de Personers Magt, der er udset til at have Opsigt med ham, bliver forvaltet af disse og i givet Tilfælde afhændet. Han kan ikke optræde som Anklager for engelske Domstole. De Kontrakter, han har afsluttet før sin Optagelse paa Listen, bliver ikke opfyldt. Nye Kontrakter kan han overhovedet ikke afslutte med Haab om Udbytte. Vil han forsende Varer fra sin neutrale Bopæl til en Kunde i det samme eller et andet neu-

tralt Land, saa finder han ingen Englænder, der vil overtage Forsikringen, ingen Skibslejlighed paa engelske Skibe, ingen engelske Mæglere, Speditører eller Agenter. Hans Sending vilde desuden ifølge The Order in Council af 11. Marts 1915 som værende fjendtlig Ejendom eller af fjendtlig Oprindelse kunne beslaglægges. Er den, der sættes paa den sorte Liste, Skibsreder, saa faar hans Skibe ingen Kul eller Næringsmidler i engelske Havne, ja ikke engang Drikkevand, de bliver ikke reparerede i engelske Dokker, ingen Englænder vover at gøre Tjeneste paa hans Skibe. Faar hans Bolig eller Fabrik fra engelske Selskaber Gas, Vand eller elektrisk Kraft, saa bliver han afskaaret herfra. Hans engelske Bankforbindelser lukker for hans Tilgodehavende, tilbageviser de Veksler, han sender dem til Diskontering, og de Checks, som han udsteder, og nægter at indløse alle Veksler eller Checks, paa hvilke hans Underskrift findes et eller andet Sted. Han faar ingen Mad paa de britiske Gæstgiversteder, ingen Bolig paa britiske Hoteller, ingen Medicin paa britiske Apoteker. Han bliver behandlet, som man i gamle Dage behandlede de Spedalske eller de Fredløse, eller dem, der var lyst i Rigens Akt.

Med Skildringen af den kommercielle og sociale Boykotning, som det Handelshus, der sættes paa den sorte Liste, bliver Genstand for, er vi ikke færdige med de Farer, der truer den neutrale Handel. Ligesom i Middelalderen enhver var hjemfalden til Rigens Akt, som traadte i Forbindelse med en Fredløs, saaledes svæver den sorte Listes Damoklessværd over Hovedet paa enhver, som indlader sig i Forbindelse med en »blacklisted«. Ikke blot den, der har Forretningsforbindelse med Tyskere, men ogsaa den, der har saadanne med neutrale Handelsinstitutioner, der staar paa den sorte Liste, har gjort sig skyldig i »enemy association« og kommer paa den sorte Liste. Netop deri ligger Betydningen af det Vaaben mod den neutrale Handel, som England har skabt sig i den sorte Liste. Ved Truslen om Fredløshed tvinger de britiske Konsuler og Agenter neutrale Firmaer til at afskedige deres tyske eller tyskvenlige Funktionærer, at afbryde deres Forbindelser med ikke-engelske Banker, at aabenbare dem deres Forretningshemmeligheder og tillade dem at faa Indblik i de-

res Forretningsforhold. Paa denne Maade — understøttet af de ogsaa ellers saa hyppigt anvendte smudsige Midler: Handelsspionage og Postrøveri — faar de britiske Myndigheder og gennem dem de engelske Købmænd en Mulighed for at skabe den neutrale Handel en effektiv Konkurrence. Gennem utallige Fingerpeg bliver den engelske Handelsverden gjort opmærksom paa, at der ved Handelskrigen med Tyskland bliver skabt den bedste Lejlighed til at sætte sig fast i de Lande, med hvilke Tyskland hidtil har staaet i Forretningsforbindelse. Dette viser paa det tydeligste, at Kampen mod Tyskernes Stilling i Verdenshandelen ikke blot er blevet opfundet og anvendt af Storbritannien som Krigsmiddel, men at der dermed forfølges et større Maal: fuldstændig at bringe Verdenshandelen i engelske Hænder. Det siger sig selv, at dette endelige Maal betyder Kamp lige saa meget mod de Neutrale som mod Tyskerne.

I det neutrale Udland har man forstaaet, hvilke Farer der truer den neutrale Handel gennem de sorte Lister og den dermed forbundne Monopolisering af Verdenshandelen paa britiske Hænder. I nogle sydamerikanske Stater har denne Frygt ført til Lovudkast, der dog endnu ikke er blevet til Love. I de Forenede Stater har Præsidenten, tvunget af den offentlige Mening, besluttet sig til at udsende en skarp Protestnote, som den 28. Juli 1916 blev overrakt det engelske Foreign Office. I denne bliver der med særligt Eftertryk henvist til, at enhver Neutral har Ret til i Krigstider at drive Handel med enhver Borger i en neutral, ja ogsaa i en krigsførende Stat, og at denne Ret udelukkende begrænses ved de Rettigheder, som efter den anerkendte Folkeret indrømmes de Krigsførende. Men det vilde være i Strid med Folkeretten at berøve neutrale Personer den Betryggelse for deres Forretningsdrift, som de ogsaa har Krav paa i Krigstid, da man nemlig kun efter Domsafsigelse eller ifølge Folkeretten kan berøve dem eller indskrænke deres Rettigheder, men ikke uden Undersøgelse og ud fra indrestatslige Love.

Den engelske Regerings Forhold overfor denne Protest er betegnende for dens Forretningsgang under den nuværende Krig. I de ledende britiske Blade, f. Eks. i »Times« for 31.

Juli 1916 paadutter man Præsidenten for de Forenede Stater, at han — med Henblik paa de kommende Valg — blot har udsendt denne Protest for at bevæge den engelske Regering til et halvt Tilbagetog og ved en Skinsejr at befæste sin Stilling i sine Vælgeres Mening. Denne uhørte Beskyldning mod et Statsoverhoved er i alt Fald ikke blevet bekræftet ved den engelske Regerings Holdning, da den ikke har tiltraadt noget Tilbagetog. Den har ganske vist gennem den engelske Gesandt i Washington givet visse Forklaringer, men har Maaneder igennem overhovedet ikke anset det for nødvendigt at svare paa Protestnoten af 31. Juli 1916 og har endelig i November 1916 ligefrem vægret sig ved enhver Formildelse i Bestemmelserne.

Men det, at et mægtigt Folks berettigede Ønsker saaledes blev affærdiget med en Haandbevægelse, blev dog for meget for de amerikanske lovgivende Myndigheder: ved en Tilføjelse til Finansloven bemyndigedes Præsidenten til at træffe Modforholdsregler imod Englands Overgreb. De Vaaben var smedet, med hvilke man kunde imødegaa Englands Anmasselser. Men før han kunde gøre Brug af dem blev han under Wall-Streets Indflydelse overtydet om, at England under hele Krigen omsorgsfuldt havde vogtet og overholdt Folkerettens Grundsætninger og at Tyskland — trods Suchomlichovs Tilstaaelse, trods det at Tyskland i 44 Aar under Ofre af Magt og Anseelse havde opretholdt Freden, trods det, at det ikke benyttede sig af de gunstige Lejligheder, der gaves under Boerkrigen, under den amerikansk-spanske Krig og under den russisk-japanske Krig — trods alle disse Kendsgerninger, der staar historisk fast og ikke lader sig rokke, ikke engang ved Telegramrøveri, er den evige Urostifter og den, der egentlig og alene er Skyld i Verdenskrigen, og at denne er en Følge af den monarkiske Regeringsform i Tyskland!!

RESULTATET.

Vi har paa de foranstaaende Blade i grove Træk skildret de Overgreb, som England i den nuværende Krig har gjort sig skyldig i overfor de neutrale. Vi har vist, hvorledes det ledet af Ønsket om udelukkende at tjene sine egne Interesser, ikke er veget tilbage for noget Indgreb i fremmede Højhedsrettigheder, hvorledes det i Trafiken paa Havet har misbrugt sin gunstige Beliggenhed og sin Sømagt til at baste og binde den neutrale Skibsfart og bestræber sig for at tilintetgøre saavel den tyske som den neutrale Handel, for ikke alene saalænge Krigen varer, men ogsaa for Tiden efter Krigen at sikre sig Eneherredømmet paa dette Omraade.

Storbritannien anvender den Dag i Dag de samme Midler, ved Hjælp af hvilke det for tre Hundrede Aar siden grundlagde og opbyggede sin Verdensmagt. Det behandler de Neutrale efter den Recept, som en anset britisk Folkeretslærer, Thomas Gibsom Bowles, i sit i 1878 udkomne Værk »Naval Warfare«, Side 23 sammenfatter i de klassiske Ord« a neutral cannot have any rights at all as a neutral«. Men Tiderne har forandret sig. Verdenssamkvemmets mange Hjul, der griber ind i hinanden, har bragt Folkene nærmere sammen. Jo mere Virkningerne af den hensynsløse engelske Voldspolitik mærkes i de enkelte neutrale Folks Statshusholdning, jo tidligere vil de finde paa ved Sammenslutning at skaffe sig Kraft til at holde England Stangen. De neutrale Stater vil gennem de Erfaringer, de har gjort i de sidste to Aar, have lært Englands sande Ansigt at kende, det Ansigt, som en af de berømteste Amerikanere, Thomas Jefferson, i et Brev til Thomas Liper af 12. Juni 1815 tegnede saaledes:

»We concur in considering the Government of England as totally without morality, insolent beyond bearing, inflated with vanity and ambition, aiming at the exclusive dominion of the seas, lost in corruption and deep-rooted hatred towards us, hostile to liberty, wherever it shows its head, and the eternal disturber of the peace of the world!« (Vi er enige om at betragte den engelske Regering som ganske uden Moral, utaalelig anmassende, fuld af Forfængelighed og Ærgærrighed, den arbejder paa at faa det fuldstændige Herredømme paa Havet, den er nedsunket i Korruption og indgroet Had til os, den er en Fjende af Friheden, hvor denne end viser sit Hoved, og den er den evige Forstyrrer af Verdensfreden!«)

Nu har de ledende Mænd i de Forenede Stater — den eneste af de oprindelige neutrale Stater, som vilde have været i Stand til at trodse Englands Vilkaarlighed paa Havet — glemt alle de Erfaringer, de har høstet under 2½ Aars Krig ligesaavel som Fortidens. Men ogsaa for de Forenede Staters Folk vil der komme en Opvaagnen. Idet de er blevet Englands Forbundsfæller, har de billiget dets Handlemaade. De er gaaet bort fra Monroedoktrinen og har blandet sig i den europæiske Verdenshandel. »Engang vil den Dag komme«, da alt dette vil hævne sig: Amerika vil være i Krig, og Tyskland vil være *tertius gaudens*. Da vil alle de Grundsætninger, som England har opstillet under Verdenskrigen og som er et Slag i Ansigtet paa alle anerkendte folkeretslige Regler, atter blive bragt i Erindring! *Guds Møller maler langsomt — men sikkert!!*

KRIGSBØGER

Hvem har Skylden?	25 Ø.
Hindenburg om Krig og Fred	25 Ø.
Det tyske Fredstilbud	25 Ø.
Mordforsøget paa Over-Marineløjtnant Crompton	50 Ø.
Den tyske Rigskanslers Tale i Rigsdagen 27. Febr. 1917	25. Ø.
Major Dobrivoï Lazarevitsch: Den sorte Haand	75 Ø.
Herman Wendel: Elsass-Lothringen og Socialdemokratiet	75 Ø.
John L. Stoddard: Englands Tilbagegang	75 Ø.
Dr. jur. W. J. L. van Es: Det ny Europa	75 Ø.
Prof. Ferdinand Tønnies: Engelsk Verdenspolitik i engelsk Belysning	2 Kr.
Suchomlinow og den russiske Mobilisering set i Belysning af officielle Dokumenter og Afsløringer under Processen	50 Ø.
Dr. Eduard David: Hvem bærer Skylden for Krigen? Tale holdt for den Hollandsk-Skandinaviske Fredskomité i Stockholm den 6. Juni 1917	1 Kr.
England og Tyskland. Hvad Lloyd George mente i 1908	25 Ø.
Ad Helvede til med Serbien	25 Ø.
Parvus: Bolschewikernes Sejr	25 Ø.
Joseph Bertourieux: Sandheden	4 Kr. 50 Ø.
Raoul Stoecklin: Elsass-Lothringen	50 Ø.

NORDISKE FORFATTERES FORLAG — KØBENHAVN

LIBRARY OF CONGRESS
0 007 628 137 3
